

Practici **de** **Audit**

Camera Auditorilor Financiari din România

Anul VIII, Nr. 1(29)/2019

EDITORIAL

**O nouă reformă
a auditului financiar?**

INTERVIU

**Profesiile liberale și economia
europeană
– interviu cu Gaetano Stella**

IDEI, SUGESTII, EXPERIENȚE

**Influența practicilor contabilității
creative asupra sistemelor
contabile la nivel internațional**

**Analiza și evaluarea riscului de
faliment în cadrul principalelor
sisteme de raportare financiară**

**De la evaluare anuală la
managementul continuu
al performanței**

PROVOCĂRI ȘI TENDINȚE INTERNAȚIONALE

**Simplificarea procedurilor de
impozitare cu reținere la sursă**

RUBRICA JURIDICĂ

**Rolul auditorilor financiari în
prevenirea și combaterea
spălării banilor**

SUMAR

ANUL VIII, NR. 1 (29)/2019

EDITORIAL

O nouă reformă
a auditului
financiar?

**Ciprian Teodor
MIHĂILESCU,**

*președintele Camerei Auditorilor
Financiari din România*

3

INTERVIU

Profesiile
liberale
și economia
europeană

– interviu cu
Gaetano STELLA

6

IDEI, SUGESTII, EXPERIENȚE

Influența practicilor
contabilității creative
asupra sistemelor
contabile la nivel
internațional

**Larisa-Mihaela BRAVA,
Iuliana-Maria LAZĂR,
Andra PRISECARU,
Cristina-Andreea ZEGREA,**
*Universitatea „Alexandru Ioan
Cuza”, Iași*

8

Analiza și
evaluarea riscului
de faliment în cadrul
principalelor sisteme
de raportare financiară

**Andreea-Roxana
BĂLTĂȚEANU,
Cristina CIOCAN,
Ștefan-Cosmin DĂNILĂ,
Tatiana PAVEL, Lăcrămioara
Mirela RUGINOSU,**
*Universitatea „Alexandru Ioan
Cuza”, Iași*

15

De la evaluare
anuală la managementul
continuu al performanței

Claudia STAN,
*Senior Manager, People Services,
KPMG*

23

Rezultatele
sondajului
privind gradul
de satisfacție
al membrilor
CAFR

26

PROVOCĂRI ȘI TENDINȚE INTERNAȚIONALE

Simplificarea proceduri-
lor de impozitare cu reți-
nere la sursă

Accountancy Europe

30

Rolul auditorilor financiari în prevenirea și combaterea spălării banilor

38

Andrada DAMIAN, CAFR

© CAFR

Toate drepturile asupra acestei ediții aparțin Camerei Auditorilor Financiari din România (CAFR). Reproducerea, fie și parțială și pe orice suport, este interzisă fără acordul prealabil al CAFR, fiind supusă prevederilor legii drepturilor de autor.

Practici de
Audit

Revistă editată de
**Camera Auditorilor Financiari
din România**

Colegiul editorial

**Laura Vorniceanu, Adriana Lobdă, Monica Ștefan,
Ana Dincă, Ana Morariu, Andreia Stanciu, Gheorghe Rusu,
Clemente Kiss, Daniel Botez**

Adresa: Str. Sirenelor nr. 67-69, sector 5, București,
Telefon: +4031 433 59 22, Fax: +4031 433 59 40

Indexare în B.D.I.:

1. Academic Keys;

link: http://business.academickeys.com/jour_main.php

2. Google Scholar;

link: <https://scholar.google.ro/citations?user=hvsG7WkAAAAJ&hl=ro&authuser=1>

3. Journal Seeker;

link: <http://journalseeker.researchbib.com/view/issn/2284-6697>

ISSN: 2284-6689; ISSN on-line: 2284-6697

Tipar: SC Print Group Serv SRL, Str. Baicului nr. 82, sector 2, București
E-mail: office@printgroup.ro

Redacția

Anca Țiura

– senior editor

Cristina Radu

– secretar de redacție

Nicolae Login

– prezentare grafică
și tehnoredactare

Rodica Iacob

Adrian Popescu

Daniela Ștefănuț

Cristina Simion

Colegiul editorial
și colectivul redacțional
nu își asumă
responsabilitatea pentru
conținutul articolelor
publicate, care revine
exclusiv autorilor.

Dr. **Ciprian Teodor Mihăilescu**,
Președintele Camerei Auditorilor Financiari din România

O nouă reformă a auditului financiar?

În ultimii ani, profesia noastră a înregistrat o evaluare a regulamentelor naționale dar și internaționale, încercări de îmbunătățire a supravegherii și de consolidare a reglementării profesiei contabile în scopul creșterii încrederii opiniei publice în activitatea auditorilor financiari. Reforma în audit generată de către apariția Regulamentului UE 537/2014 și a Directivei UE 56/2014 s-a dorit a fi un „restart” al arhitecturii pieței de audit în Europa. După mai mulți ani de la implementarea în legislațiile naționale a Directivei sus amintite, concluzia la nivel european este că mult dorita reformă în audit nu a avut efectul scontat. Acest fapt a atras atenția elitei politice de la Bruxelles, din ce în ce mai multe voci cerând o evaluare a modului în care reforma în audit a fost implementată în cadrul UE. De aceea, pentru a rămâne un serviciu valoros și relevant, auditul financiar trebuie să găsească o cale de a evolua.

Prin urmare, presiunea politică este în creștere iar proaspăt alesul Parlament European solicită o revizuire radicală a actualului status quo. Contextul politic indică schimbări viitoare, Parlamentul European având dorința de a revizui reforma auditului prin intermediul mai multor comitete de lucru.

În ultima perioadă, au fost derulate mai multe evaluări și analize extinse ale pieței de audit în Marea Britanie și Olanda. Raportul final al

**Auditul
statutar
este un
„bun pu-
blic”, iar
interesul
public al
auditorilor
statutare
de înaltă
calitate ar
trebui să
fie întot-
deauna o
prioritate
atât la
nivel
național
cât și
global**

CMA (Autoritatea pentru concurență și piețe din Marea Britanie) a fost publicat la 18 aprilie 2019 și a expus mai multe direcții de acțiune pentru creșterea calității auditului financiar și consolidarea supravegherii. Astfel, raportul detaliază patru recomandări: controlul mai strâns al comitetului de audit, joint audit obligatoriu, o divizare operațională între practicile de audit și non-audit ale celor patru firme mari și o revizuire la cinci ani a progresului realizat de către autoritatea de reglementare/supraveghere.

Această tendință este susținută și de raportul independent al lui Sir John Kingman, Președinte al Centrului de Cercetare și Inovare din Marea Britanie (UKRI), care recomandă înființarea unei noi autorități de reglementare în audit în Regatul Unit care să consolideze revizuirea comitetelor de audit.

Multiplele scandaluri care au afectat piața de audit din Marea Britanie au condus la o dezbateră politică privind structura sectorului și rolul autorității de supraveghere. Urmarea: organismul de supraveghere din Marea Britanie va suferi o reformă din temelii, fiind alocate mai multe resurse umane și materiale pentru îndeplinirea noilor atribuții pe care acesta le va dobândi. Cred cu tărie că organismul de supraveghere al pieței de audit trebuie să fie puternic și să dețină capacitățile operaționale necesare îndeplinirii rolului său. Dar, în același timp, consider că rolul organism-

mului de supraveghere nu este acela de a concura cu organismul profesional. Fiecare instituție își are rolul său esențial în buna funcționare a pieței de audit financiar, de aceea este imperios necesar ca aceste organisme vitale pentru profesia noastră să fie puternice și să conlucreze pentru binele interesului public.

Aceste concluzii naționale, precum și interesul demonstrat de către Parlamentul European, ne trimit direct cu gândul la impactul probabil asupra discuțiilor și evoluțiilor la nivelul UE. Având în vedere faptul că raportarea fiabilă, care include un aviz independent și obiectiv din partea auditorului, este o condiție esențială pentru un sistem financiar funcțional, nu are cum să ne mire totuși interesul crescut al legiuitorilor europeni. Auditul statutar este un “bun public”, iar interesul public al auditurilor statutare de înaltă calitate ar trebui să fie întotdeauna o prioritate atât la nivel național cât și global.

În baza tuturor acestor aspecte (Propunerile anterioare ale Comisiei Europene, Revizuirea

pieței de audit în Regatul Unit, Cererile de modificare de către Parlamentul European), Accountancy Europe, organismul umbrelă european ce înglobează 51 de organizații profesionale din 36 de țări care reprezintă 1 milion de contabili calificați, auditori și fiscaliști, a identificat 6 aspecte potențiale, ca obiectiv al revizuirii reformei auditului:

- 1) Rotația obligatorie a firmei de audit,
- 2) Auditul comun,
- 3) Furnizarea de servicii non-audit,
- 4) Structura și governanța firmelor multidisciplinare,
- 5) Sporirea [transparentei] activității auditorului în ceea ce privește activitatea continuă,
- 6) Supravegherea profesiei.

La ce ne putem aștepta în viitor ?

Este posibil ca pentru a preveni conflictele de interese ca rezultat al relațiilor client-auditor de lungă durată, rotația obligatorie a firmelor

de audit să fie reglementată de o nouă directivă la o perioadă mai scurtă, probabil la 7 ani. Devine probabil ca auditul comun (joint audit) să fie obligatoriu. Acest lucru este rezultatul lipsei eficacității și eficienței reformei în audit în a opri concentrarea pe piața auditului. Nu sunt dovezi concrete care să ateste faptul că piața de audit a devenit mai accesibilă micilor firme de audit, firmele mari păstrându-și cotele de piață sau chiar au reușit să le crească.

Percepția conflictului de interese privind furnizarea serviciilor non-audit (în special fiscale) pentru clienții de audit va determina, cel mai probabil interdicția absolută de furnizare către clienții de audit (PIE) a serviciilor non-audit. Din cauza conflictelor de interese ca urmare a structurii și guvernantei firmelor multidisciplinare (participarea la profit, dar nu numai acest aspect) reliefate de către majoritatea rapoartelor sus menționate, este cerută tot mai mult divizarea firmelor multidisciplinare în practici de audit și consultanță (operațional sau legal).

Dar, aceste modificări majore nu vor fi singurele. Lipsa de transparență și documentare legate de modul în care auditorul abordează principiul continuității activității, precum și de domeniul limitat al activității auditorului în acest sens, va conduce probabil la noi cerințe privind includerea în rapoartele de audit ale entităților de interes public a unor informații mult mai detaliate privind modul în care auditorul financiar tratează domeniul principiului continuității activității.

Este posibil ca modul în care este supravegheată profesia noastră să se schimbe. În acest moment este în lucru în cadrul Comisiei Europene o analiză a activității CEAOB (Comitetul organismelor europene de supraveghere a auditului). CEAOB este instituția europeană pentru cooperarea dintre organismele naționale de supraveghere a auditului la nivelul UE. Rolul său este de a consolida supravegherea auditului la nivelul UE, obiectiv-cheie al noii legislații UE privind auditul statutar care a intrat în vigoare la 17 iunie 2016. Dacă analiza va reliefa ineficiența CEAOB, ne putem aștepta ca propunerea Comisiei Europene să fie de preluare a tuturor atribuțiilor sale de către ESMA. Autoritatea

europeană pentru valori mobiliare și piețe, este o autoritate independentă a UE care contribuie la protejarea stabilității sistemului financiar al Uniunii Europene prin consolidarea protecției investitorilor și promovarea piețelor financiare stabile și ordonate. Cum? Prin evaluarea riscurilor pentru investitori, piețe și stabilitatea financiară, completarea unui registru unic al piețelor financiare europene, promovarea convergenței în materie de supraveghere și supravegherea directă a agențiilor de rating și a registrelor centrale de tranzacții. Este foarte dificil de anticipat care va fi finalul unei asemenea analize sau modul în care va fi afectată supravegherea profesiei la nivelul individual al statelor membre, dar este clar că modul de implementare la nivel național a Directivei EU 56/2014 în ceea ce privește supravegherea profesiei de audit financiar nu a produs efectele scontate de către promotorii reformei în audit.

Evident că toate aceste direcții de acțiune menționate mai sus vor face obiectul discuțiilor și negocierilor între statele membre ale Uniunii Europene, europarlamentari și alți factori de decizie. Pot apărea și alte propuneri sau cele expuse mai sus pot suferi ajustări semnificative.

De aceea, data unei noi reforme în audit este incertă dar se prefigurează ca în maxim 2-3 ani aceasta să fie redactată și emisă la nivel european. Știm cu toții că România nu este cea mai promptă în implementarea legislației europene și că în cazul actualei Directive privind auditul poticnelile au fost multiple și s-a ajuns chiar la deschiderea procedurii de infringement prin transmiterea scrisorii de punere în întârziere pentru depășirea termenului de implementare.

Așadar, pe masa de lucru a noului Consiliu al CAFR care își va începe mandatul în anul 2020 este plauzibil să cred că se va afla și discutarea modului de implementare a unei noi directive europene în domeniul auditului financiar. Îmi doresc ca aceasta să fie mai puțin deficitară decât anterioara, implicarea Consiliului CAFR să fie mai mare și soluțiile dezbătute să vizeze interesul membrilor organismului nostru profesional și, bineînțeles, interesul public. ♦

Profesiile liberale și economia europeană

Care apreciați că sunt, în momentul de față, principalele provocări cu care se confruntă mediul economic și cum considerați că ar trebui să se implice organismele profesionale pentru a sprijini rezolvarea acestor probleme?

Cadrul macroeconomic este influențat în primul rând de Brexit și alegerile europene, însă, lăsând aceste aspecte deoparte, cu siguranță putem spune că suntem din ce în ce mai mult într-o economie a serviciilor (70% din PIB), iar cele profesionale sunt strategice. În plus, profesioniștii trebuie să faciliteze utilizarea de către întreprinderi a resurselor UE pentru a face investiții, pentru a promova o mai mare competitivitate, pentru a crea locuri de muncă.

Una dintre problemele importante ale dezvoltării economice actuale o reprezintă funcționarea mecanismului de finanțare europeană a proiectelor. Care este opinia dumneavoastră în legătură cu acest aspect? Se implică CEPLIS în buna

desfășurare a acestui mecanism?

Mecanismul european de finanțare este cadrul financiar multianual 2021-2027, care a identificat deja cele cinci obiective strategice (Europa mai inteligentă, Europa mai ecologică fără emisii de dioxid de carbon, Europa conectată, Europa socială și Europa mai aproape de cetățeni). În ciuda Brexit-ului, aceasta implică resurse importante și este la egalitate cu programarea anterioară. Confprofessioni participă la etapa de negociere a celor cinci grupuri de lucru.

Este important ca fiecare țară să-și identifice prioritățile în faza de negociere. Fondurile europene, dacă sunt bine utilizate, sunt strategice pentru economia unei țări.

Care este modalitatea prin care CEPLIS sprijină organizațiile naționale ale profesiilor liberale?

CEPLIS, în calitate de organism reprezentativ european, acționează în interesul organizațiilor monoprofesionale și interprofesionale care aderă la

Interviu cu Gaetano Stella – prim-vicepreședinte al Comitetului Permanent al Consiliului European al Profesiilor Liberale – CEPLIS, și președinte al Confederației Profesiilor Liberale din Italia – CONFPROFESSIONI

acesta, față de instituțiile europene, cu documente, întâlniri, audieri și propuneri. Toată activitatea este apoi comunicată prin intermediul circularilor periodice de informare.

Vă rugăm să conturați câteva dintre cele mai importante obiective ale organizației pe care o reprezentați pentru perioada care urmează și modalitățile pe care le aveți în vedere pentru a le îndeplini.

Există multe subiecte care privesc mobilitatea profesioniștilor la nivel european, directiva privind serviciile, formarea continuă și bunăstarea.

O atenție deosebită este dedicată eticii profesioniștilor ca element de calificare pentru a-și spori rolul.

Pe diverse subiecte vor fi create grupuri de lucru deschise organizațiilor membre.

Gaetano Stella și Dan Manolescu, președintele CCF

Din analizele de care dispuneți, considerați că rolul auditorului s-a schimbat fundamental după implementarea Directivei 2014/56/EU și a Regulamentului 537/2014?

Directiva prevede reguli precise pentru a asigura transparența și independența auditului statutar al conturilor.

Indicațiile privind etica, obligația de formare continuă tind să garanteze competența și fiabilitatea profesiei de auditor. Au fost introduse standarde internaționale comune de audit.

Cu ce tip de presiuni și provocări se confruntă astăzi profesiile liberale în activitatea lor de zi cu zi?

Aș spune că profesiile au fost mereu nevoite să facă față multor provocări, dar poate astăzi mai mult ca niciodată. În primul rând, piața tot mai globalizată, birocrăția care a devenit o povară pentru toate profesiile și acum transformarea digitală care va afecta profund multe profesii (în special avocați, contabili și profesii tehnice).

Cum a fost afectată activitatea profesiilor liberale de noile reglementări privind Regulamentul General privind Protecția Datelor (GDPR)?

Regulamentul UE privind protecția generală a datelor este conceput pentru a armoniza legile privind confidențialitatea datelor în Europa și, cu cele 99 de articole, acesta adaugă proceduri și sarcini suplimentare profesioniștilor, agravând povara birocratică deja grea.

Cu toate acestea, există și noi oportunități pentru rolul pe care profesionistul îl poate juca atât în companii, cât și în instituții publice.

Care este mesajul dumneavoastră pentru Camera Auditorilor Financiari din România și pentru membrii săi? Ce ar trebui să știe publicul general despre audit?

România se îndreaptă spre un model european bazat pe competitivitate, inovare și coeziune prin adoptarea legislației europene în vigoare.

În acest scop, Camera Auditorilor poate juca un rol central în alinierea practicilor și procedurilor la standardele europene, promovând astfel eficiența și statul de drept. ♦

Influența practicilor contabilității creative asupra sistemelor contabile la nivel internațional

Larisa-Mihaela BRAVA, Iuliana-Maria LAZĂR, Andra PRISECARU,
Cristina-Andreea ZEGREA

Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Facultatea de Economie
și Administrarea Afacerilor

Prin prezentul articol autorii își propun să dezvolte conceptul de contabilitate creativă pornind de la literatura de specialitate, respectiv analiza normelor contabile naționale (OMFP nr. 1802/2014 pentru aprobarea Reglementărilor contabile privind situațiile financiare anuale individuale și situațiile financiare anuale consolidate, Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal), internaționale (IAS/IFRS) și opiniilor diverșilor autori în economie. S-a recurs la mecanisme inductive și deductive de cercetare, prin analiza comparativă a unor aspecte din normele anterior enunțate, astfel încât conceptul de „contabilitate creativă” să fie înțeles, întinderea acestuia din punct de vedere al legalității operațiunilor să fie bine punctată, dar și prezentarea instrumentelor și politicilor contabile.

De asemenea, se urmărește evidențierea practicilor de contabilitate creativă deoarece existența unei legături directe între aceste practici, incompetența managerilor și declinul afacerilor a reprezentat și reprezintă un indiciu prevestitor de criză. Se propune trecerea în revistă a câtorva puncte de vedere asupra dimensiunilor și limitelor contabilității creative. În acest sens, cercetarea a avut în vedere, pe de o parte, o sistematizare și reconsiderare, iar pe de altă parte, o sinteză și antiteză a ideilor pregătite pe această temă în reglementările elaborate.

Totodată, menționăm și cazurile practicării contabilității creative în scandalurile care au avut loc în marile companii în ultimele două decenii. Studiul identifică și explică situațiile de practică contabilă cel mai des întâlnite care conduc la creșterea artificială a rezultatului contabil, care se află la limita dintre contabilitatea creativă și fraudă contabilă. O astfel de situație a fost promovată și de marile companii multinaționale, ceea ce a condus în cazul acestora la faliment: Enron, WorldCom.¹

¹ Morariu, A., Jianu, I., (2012) ”Authentic or Illusory in the Professional Accountants Activity - on the Borderline Between Creative Accounting and Accounting Fraud”, *Audit Financiar*, nr.60(12), pp.27-35.

Pornind de la ideea anterioară, un alt aspect urmărit este acela referitor la legăturile existente între contabilitate creativă și fraudă pentru a oferi un răspuns la una dintre întrebările prezente în ultimul timp: „Poate fi încadrată contabilitatea creativă în categoria fraudelor?”. Legat de această problemă ia naștere o întrebare adiacentă: „Contabilitatea creativă este rezultatul aplicării eronate, cu rea intenție a normelor și a manipulării abile a zonelor de vid legislativ?”.² Dincolo de orice îndoieli, în opinia autorilor, scăpările legislative reprezintă adevărate oportunități pentru „creativitatea” profesioniștilor contabili. Se urmărește atât modul în care aceste două fenomene sunt percepute în mediul afacerilor, cât și măsura în care influențează activitățile entităților.

Utilizând metode de cercetare atât cantitative, cât și calitative, vom evidenția expansiunea contabilității creative în contextul economic actual urmărind să răspundem la una din întrebările ce se naște tot mai des printre antreprenori: „Este contabilitatea creativă o soluție optimă pentru a depăși criza financiară?” În acest sens, am analizat o cercetare științifică în rândul firmelor la nivel internațional.³

În plus, se propune spre dezbateri și atracția pe care o poate avea implementarea unui sistem de gestiune adecvat a contabilității în perioadele de criză și de perioadă fiscală.⁴ Deținerea de

informații relevante despre propria companie îi tentează pe cei de la conducere să practice metode mai mult sau mai puțin ingenioase în cadrul raportărilor financiare. Analizarea conexiunii dintre contabilitatea creativă și factorii de conducere ai unei societăți reprezintă interes pentru actorii din plan economic. Managerul este cel care decide împărtășirea informației interne cu mediul extern, astfel încât oricare circumstanță din mediul economic să nu poată afecta în mod major activitățile întreprinse de entități.

Evoluția contabilității creative

Expresia de contabilitate creativă a fost menționată pentru prima dată în literatură de către cercetătorul de origine britanică J. Argenti, în anul 1973, acesta precizând că, practicarea contabilității creative reprezintă un indicator care prevestește criza, deoarece are o legătură directă cu declinul afacerilor și incompetența unor manageri.

Noțiunea de contabilitate creativă are la bază expresia „creative accounting” utilizată cu mult timp înainte în Marea Britanie. Această expresie este tratată și studiată în numeroase lucrări de specialitate, regăsindu-se sub numele de „contabilitate imaginativă”.

Contabilitatea creativă este o problemă veche, care are la bază

manipularea conturilor, lucru care a apărut încă din anul 1920.

Titulatura sugerează faptul că, practicarea contabilității creative este o artă (spre exemplu, „arta de a truca situațiile financiare anuale”). Contabilitatea creativă reprezintă un întreg proces care are la bază inovația și creația contabililor profesioniști, care profită de lacunele existente în cadrul legislației actuale și care au posibilitatea de a alege din mai multe soluții, pentru rezolvarea problemelor existente, astfel încât rezultatele să fie în favoarea lor.

Rolul contabilității în eșecul sau succesul fiecărei afaceri este unul primordial, dar, pe lângă asta, contabilitatea creativă are un rol important în marile scandaluri financiare, întrucât aceasta reflectă modul în care sumele pot fi manipulate pentru a obține rezultate în favoarea societății sau chiar a fraudei.

Probele cele mai grele pentru societăți sunt reprezentate de perioadele de criză, iar invocând motivul scăderii resurselor deținute de acestea și a condițiilor tot mai rele cu care societățile din ziua de azi se confruntă, contabilii vor căuta întotdeauna o cale de scăpare și de manipulare a cifrelor pentru favorizarea situației economice a entității, pentru obținerea resurselor și pentru redresare. De aceea, pentru unele societăți, practicarea contabilității creative este cea mai plauzibilă soluție

² Horomnea, E., Pașcu, A.M., Istrate, A.M. (2012) ”Creative Accounting between Uninspired Name, Reglementation and Fraud”, *Audit Financiar*, nr.86(2), pp.47-56.

³ Moiescu, F., (2016), ”The art of creative accounting in the current economic context”, *Revista Economica Contemporană*, vol. I, nr. 2, pp. 43-44.

⁴ Guinea, F.A. (2016), ”Study regarding the creative accounting techniques in management accounting”, *Audit Financiar*, vol. XIV, no. 10, pp: 1136-1148.

pentru a se salva din „apele învolburate ale crizei”.

Deciziile de gestiune și politicile contabile adoptate de societate stau la baza originii contabilității creative. Practic, politicile contabile reprezintă rezultatul alegerii diferitelor metode de contabilizare, fapt care nu are influență asupra rezultatului net, iar deciziile de gestiune au la bază rulaje, fluxuri, operațiuni și tranzacții, lucru care influențează rezultatul net.

Globalizarea, în contextul economic actual, competitivitatea, dezvoltarea economică și tehnologică, presiunea utilizatorilor de informație reprezintă premisele contabilității creative.⁵

Principalele motivații care au stat la baza apariției contabilității creative sunt: previziunile necesare asupra anumitor elemente, precum durata de utilizare a unui anumit bun, posibilitatea de alegere dintre diferite metode, înregistrarea unor tranzacții artificiale.

Soluția principală pentru dispariția practicilor de contabilitate creativă este aceea de a înlătura cauzele care le-au generat.

Contabilitate creativă versus fraudă contabilă

Contabilitatea creativă este definită de unii autori ca fiind un ansamblu de procedee prin care se urmărește modificarea nivelului rezultatului (fie în sensul optimizării acestuia, fie în sensul minimizării) și/sau modificarea poziției financiare a entității.⁶

Spre deosebire de contabilitatea creativă, fraudă provine dintr-un act ilegal; diferența dintre cele două constă în natura ilegală și deliberată a faptei care a cauzat prejudiciul. Frauda este definită de către IFAC ca fiind „*Un act deliberat comis de unul sau mai mulți indivizi din cadrul firmei, persoane responsabile cu conducerea angajaților, care implică folosirea înșelăciunii pentru a obține un avantaj nedrept sau ilegal*”, (IFAC 2009).

Tehnicile relevante utilizate de contabilitatea creativă sunt manipulările contabile care afectează structurile situației financiare acționând asupra definirii con-

ceptului de patrimoniu sau de performanță a unei entități. Manipulările contabile sunt exercitate asupra instrumentelor politicii contabile, care se sprijină pe numeroase instrumente printre care distingem opțiunile contabile care stau la baza alegerii tratamentului contabil al unei anumite operațiuni și alegerile privind metoda sau modelul de evaluare în contabilitate.

La baza manipulărilor contabile concretizate prin fraudă contabilă stau următoarele caracteristici: permit „înfrumusețarea” situațiilor financiare prin înscrierea de vânzări nereale de bunuri sau servicii sau prin supraevaluarea sumelor din vânzările actuale;

⁵ Mihăilă, S., Erhan, L., (2015), „Poziționări și evoluții în contabilitatea creativă”, *Analele ASEM*, ediția a XIII –a, nr. 1, pp. 89-95.

⁶ Bălășoiu, R., (2012) ” Considerations on Creative Accounting”, *Audit Financiar*, nr.93(9), pp.48-54.

permit prezentarea de informații false în situațiile financiare prin înscrierea datoriilor și a cheltuielilor la valori incorecte; permit prezentarea intenționată de informații false în situațiile financiare, prin înscrierea venurilor într-un exercițiu financiar diferit de cheltuielile aferente; permit creșterea artificială a valorii activelor și, implicit, a valorii societății; permit conducerii omiterea prezentării de informații semnificative în situațiile sale financiare, cu scopul de a înșela utilizatorii⁷.

Prin utilizarea contabilității creative se face referire la acțiuni care distorsionează în mod intenționat cifrele performanței financiare și ale poziției financiare ale unei entități. Acestea variază de la acțiunile mai puțin grave (schimbări ale estimărilor contabile) către acțiunile mai grave (contabilizarea frauduloasă a venitului fictiv), referindu-se la⁸:

- contabilizarea unei cifre de afaceri de o calitate îndoielnică;
- contabilizarea unei cifre de afaceri fictive (fraudă);
- majorarea rezultatului cu câștiguri care nu aparțin perioadei;
- neînregistrarea angajamentelor și datoriilor sau reducerea lor excesivă;
- decalarea unei părți a venitului exercițiului în curs către exercițiul următor;
- anticiparea cheltuielilor viitoare în exercițiul în curs;
- optimizarea perimetrului de consolidare.

Este deseori extrem de dificil de diferențiat conceptul de contabilitate creativă de cel de fraudă deoarece necesitatea creării unui efect favorabil asupra propriei afaceri în mediul competitiv existent al pieței este din ce în ce mai greu de atins, iar mijloacele la care recurg participanții nu sunt întotdeauna cele juste. Unii autori consideră contabilitatea

creativă ca având semnificații negative, întrucât partenerilor externi le sunt prezentate informații lipsite de veridicitate, bilanțul fiind falsificat de o manieră mai mult sau mai puțin inteligentă⁹. Cifrele oferite nu oferă încredere pentru investitori deoarece sunt falsificate astfel încât să apere părțile învinuite, fiind alese și aplicate în mod intenționat greșit principiile și practicile contabile. Cei mai mulți manageri oferă informațiile pe jumătate, în timp ce potențialii investitori doresc informațiile în întregime.

Dacă contabilitatea creativă are drept scop ameliorarea conturilor (sau a imaginii pe care o dau întreprinderii), profitând de slăbiciunile și carențele reglementărilor contabile, unii autori apreciază că acest concept nu are nimic nou, întrucât principiul opțiunilor este cunoscut de contabili de foarte mult timp. Fraudele însă nu au nimic creativ: ele sunt ilegale, iar procedeele „ilegale” nu ar merita nici măcar să fie amintite, deoarece în astfel de mecanisme nu există, adesea, nimic creativ¹⁰.

În majoritatea cazurilor în care este manifestată contabilitatea creativă, alegerea și aplicarea politicilor contabile se încadrează în sfera flexibilității standardelor și regulilor contabile. Modalitatea în care sunt aplicate politicile contabile are la bază judecata profesională. În cele mai multe cazuri însă, această judecată con-

⁷ Morariu, A., Jianu, I., (2012) "Authentic or Illusory in the Professional Accountants Activity - on the Borderline Between Creative Accounting and Accounting Fraud", *Audit Financiar*, nr.60(12), pp.27-35.

⁸ Bălășoiu, R., (2012) "Considerations on Creative Accounting", *Audit Financiar*, nr.93(9), pp.48-54.

⁹ Popescu, L.M., Nișulescu, I. (2014), „Creative accounting versus fraud. Empirical study”, *SEA – Practical application of science*, vol. II, issue 3 (5), pp: 59-64.

¹⁰ Munteanu, V., Zuca, M., (2011) "Considerations on the Use of Creative Accounting in Distorting the Information in Financial Statements and "Maximization" of Company Performance", *Audit Financiar*, nr.3, pp 3-10.

duce la prejudicierea rezultatelor și a poziției financiare raportate de către entități. Este vorba de aplicarea agresivă a politicilor contabile și nu de raportare frauduloasă. Însă, practicile contabile depășesc la un moment dat limitele reglementărilor contabile, astfel încât situațiile financiare nu mai reflectă imaginea fidelă a rezultatelor și a poziției financiare. Pentru a decide dacă este vorba de o raportare financiară frauduloasă trebuie demonstrată intenția. Ceea ce pornește ca o aplicare agresivă a politicilor contabile, poate mai târziu să devină raportare financiară frauduloasă dacă este continuată pe perioade mari și are drept scop sume importante. Cu toate acestea, nu întotdeauna este ușor să se identifice punctul în care contabilitatea creativă devine frauduloasă. Determinarea aceluși punct este legată mai mult de artă decât de știință.

Contabilitatea creativă în context internațional

În scopul colectării de opinii în privința contabilității creative autorii au recurs la câteva studii efectuate de autorii străini în următoarele state: India, Nigeria și Bangladesh.

Studiu empiric în India

Populația studiului cuprinde ambele tipuri de beneficiari ai raportărilor financiare din sectorul industrial al Indiei. Au fost

selectați 120 de participanți cărora li s-au adresat 14 întrebări, dintre care 70% au fost disponibili pentru a oferi răspunsuri. Într-adevăr, practicarea contabilității creative este fundamentul scandalurilor contabile în lume care conduc la denigrarea imaginii entităților și integrității operaționale. Unii practicanți și academicieni văd acest lucru legal, alții constată contrarul. Marea majoritate a intervievaților sunt de părere că, pe alocuri, practicile creative afectează în mod serios sistemul financiar de raportare, fiind o acțiune împotriva legii în care principalii manipulanți sunt contabilii în colaborare cu persoanele de la conducerea entităților. Totodată, se consideră că situațiile financiare sunt cu totul false și orientate spre atragerea investitorilor semnificativi din fiecare sector de activitate. Populația consideră că influența pe care o exercită contabilitatea creativă poate fi cu greu depistată de cei fără pregătire, deoarece politicile contabile sunt atent selecționate, iar cele mai multe tertipuri apar în balanța de verificare, în estimările pronunțate asupra fluxurilor monetare sau în utilizarea politicilor de depreciere¹¹.

Din întrebările finale ale chestionarului a reieșit faptul că este nevoie de verificări/controale mai frecvente și mai amănunțite asupra departamentului/biroului contabil, dar, și că valorile etice contribuie, de asemenea, fiindcă reduc riscul de recurgere la astfel de practici. Intervievații au fost de părere că rapoartele de audit efectuate asupra companiilor pot

fi de încredere deoarece comentariile auditorilor sunt foarte importante și redau caracterul de adevăr. Se consideră că în India existența organelor competente guvernamentale este esențială, însă ar trebui să își extindă numărul de agenți, să constrângă entitățile prin legi, iar companiile să își antreneze în funcții de conducere persoane externe independente.

Analiză empirică în Nigeria

Studiul are la bază cercetarea descriptivă, au fost împărțite 100 de chestionare unor contabili și profesori din orașele Yamane și Awka. Din răspunsurile primite a reieșit că tehnicile impuse de legea contabilității din Nigeria au avut o contribuție importantă la diminuarea practicilor contabilității creative datorită gradului înalt al stabilității interne a țării. În plus, s-a ajuns la comuna părere că, profesioniștii contabili își intensifică nivelul de eficiență în muncă de la un exercițiu financiar la altul. Pe de altă parte, apariția unor reglementări a reconsiderat veridicitatea pe care corporațiile o oferă prin intermediul situațiilor financiare.

Contabilii și auditorii trebuie să dețină cunoștințe ample în acest domeniu. Pornind de la acestea, prin aplicarea principiilor contabile, abilităților de auditare și procedurilor de investigare a problemelor legale apărute, contabilitatea conform legii a ajutat și la buna funcționare a organelor statului (avocați, judecători, instituții de depistare a fraudelor).¹²

¹¹ Lal Bhasin, M. (2016), „Creative accounting practices: An empirical study of India”, *European Journal of Accounting, Finance & Business*, vol. 4, issue (1), pp: 10-30.

¹² Blessing, I.N. (2015), „Empirical analysis on the use of forensic accounting techniques in curbing creative accounting”, *International Journey of Economics, Commerce and Management*, vol. III, issue (1), pp: 1-15.

Perspectivile statului Bangladesh

Acest studiu are la bază atât informații primare (discuții cu experții), cât și secundare (cărți publicate, articole, ziare, rapoarte) sintetizate prin intermediul unui chestionar. Populația este formată din 36 de auditori externi, 36 de auditori interni și 36 de contabili. Contabilitatea creativă ar putea fi considerată „atât un blestem, cât și un noroc”. Poate fi considerată „noroc” în momentul în care contribuie la rafinarea sistemului de contabilitate existent și devine un „blestem” în momentul în care tehnicile utilizate sunt lipsite de etică și sunt orientate spre a exploata un grup specific de utilizatori. Conform răspunsurilor intervievaților, 61% dintre aceștia sunt de părere că tehnicile creative sunt un eșec și o binefacere totodată, 10% consideră că sunt o binefacere totală, iar 29% consideră că sunt rele intenții complet. Majoritatea contabililor cred că utilizarea contabilității creative ajută la a fi la curent cu previziunile și actualitățile și la atragerea de shareholders în cadrul afacerii. Auditorii interni cred că aceasta ajută la menținerea potențialului uman la un nivel profesionist în industrie.

Referitor la cauzele recurgerii la contabilitatea creativă, cei mai mulți dintre auditorii externi au răspuns că prin aplicarea acesteia se evită taxele și se minimizează golul existent între estimări și actualități. Potențialul contabilității creative este evidențiat în următoarele dome-

nii: flexibilitatea regulată a entității, gândirea conducerii în ceea ce privește viitorul și reclasificarea și prezentarea averii entității. Auditorii externi au răspuns că impulsul oferit spre generarea de profituri auxiliare și active nete pentru reflectarea unei mai bune poziții financiare este motivul principal al acestui concept. Aceștia cred că și prezentarea de stocuri și creanțe în creștere mai rapidă decât vânzările contribuie la sporirea activelor circulante în balanța de verificare, ceea ce ar putea indica prosperitatea unei afaceri. Cei mai mulți contabili sunt de părere că ar trebui să existe uniformitate în practicarea raționamentului asupra fiecărei probleme intervenite.¹³

Concluzii

Conform literaturii de specialitate, contabilitatea creativă este un instrument în sprijinul managerului, folosit pentru a promova și susține imaginea companiei pe care o conduce și de a selecționa informația de așa natură încât datele oferite să susțină interesul pe care îl urmărește. Chiar dacă utilizarea contabilității creative nu este ilegală, ea indică faptul că managerii aflați sub presiune financiară caută soluții, fără a-și mai pune problema respectării unor standarde etice. Cu alte cuvinte, adevărul spus pe jumătate și minciuna pot fi considerate ca fiind susceptibile de posibile fraude. Prezența opțiunilor în contabilitate pe fondul libertății de alegere și apreciere permite managementului întreprinderii

ca, în funcție de interesele urmărite sau de înclinația către optimism sau pesimism, să fie tentat de inversarea raționamentelor sau traducerea în contabilitate a unor inovații juridice, economice și financiare, pentru care normalizarea nu a găsit încă soluții, poate crea oportunități pentru subiectivism și contabilitate creativă, ce poate avea ca efect modelarea rezultatului și a conținutului situațiilor financiare.

Contabilitatea creativă constituie pentru agenții economici în contextul actual, doar o soluție temporară de ieșire din impas, fiind o măsură care, de cele mai multe ori, tinde să devină fraudă și care îi conduce, inevitabil, la faliment.

Dintr-un anumit punct de vedere, contabilitatea creativă poate fi o alternativă pertinentă pentru a putea depăși momentele critice și a beneficia de avantaje materiale menite să asigure continuitatea activității agentului economic, evitând, astfel, falimentul care ar atrage după sine o serie de costuri semnificative pentru societate și economie.

Experiența relevă că, de fiecare dată când apare o normă nouă, entitățile găsesc o cale să-i minimizeze impactul. Oricât de multe reguli ar implementa profesia, întotdeauna, vor fi unii care vor găsi o cale de a „bate” sistemul. Ca urmare, misiunea normalizatorilor și profesioniștilor contabili nu este una simplă, soluția regăsindu-se în sintagma: imaginației trebuie să i se răspundă cu imaginație. ♦

¹³ Asif, M.K., Rehana, F., Mamunur, R. (2011), „Cosmetic accounting practices in developing countries: Bangladesh perspectives”, *World Journal of Social Sciences*, vol. 1, no. 3, pp: 1-15.

Bibliografie

- Asif, M.K., Rehana, F., Mamunur, R. (2011), „Cosmetic accounting practices in developing countries: Bangladesh perspectives”, *World Journal of Social Sciences*, vol. 1, no. 3, pp: 1-15.
- Balaciu, D., E. (2015), „Etica și contabilitatea creativă. Abordări teoretice și evidențe empirice din spațiul universitar și profesional”, Editura ASE, București.
- Bălășoiu, R., (2012) ”Considerations on Creative Accounting”, *Audit Financiar*, nr.93(9),pp.48-54.
- Blessing, I.N. (2015), „Empirical analysis on the use of forensic accounting techniques in curbing creative accounting”, *International Journey of Economics, Commerce and Management*, vol. III, issue (1), pp: 1-15.
- Bogdan, V., Balaciu, D. (2014), „Practici de contabilitate sub amprenta creativității”, *Analele Universității din Oradea, Seria Științe Economice*, vol. XV, pp. 706-709.
- Cenușcă, L., David, D., Nicolaescu, C., Gomi, B.C. (2016), ”Empirical study on the creative accounting phenomenon”, *Studia Universitatis ”Vasile Goldiș”*, pp. 63-87.
- Ciocan, C.C. (2017), „Motivation in choosing creative accounting techniques: A managerial perspective”, *Ovidius University Annals, Economic Sciences Series*, vol. XVII, issue 2, pp: 525-530.
- Ciucureanu, A.T., Balteș, N. (2009), „Etică sau creativitate în activitatea financiar- contabilă – Opinii și realități în organizațiile românești”, *Audit Financiar*, nr. 6/2009, pp. 23-31.
- Essien, E.A., Ntiedo, J. U. (2018), „The influence of creative accounting on the credibility of accounting reports”, *Journal of Financial Reporting and Accounting*, vol. 16 issue 2, pp.292-310.
- Gheorghe, C.M., „Creative accounting in the context of an „efficient” management”, University of Craiova, Faculty of Economics and business administration.
- Gherai, D.S., Balaciu,D.E.(2011) ”From creative accounting practices and enronphenomenon to the current financial crisis”, *Annales Universitatis Apulensis Series Oeconomica*, 13(1), pp.34-41.
- Guinea, F.A. (2016), Study regarding the creative accounting techniques in management accounting, *Audit Financiar*, vol. XIV, no. 10, pp: 1136-1148.
- Horomnea, E., Pașcu, A.M., Istrate, A.M. (2012), ”Creative Accounting between Uninspired Name, Reglementation and Fraud ”, *Audit Financiar*, nr.86(2), pp.47-56.
- Lal Bhasin, M. (2016), „Creative accounting practices: An empirical study of India”, *European Journal of Accounting, finance & Business*, vol. 4, issue (1), pp: 10-30.
- Lasconi-Frumușanu, N.M., Martin, M. (2014), ”Creative accounting policies – Boundary between legal and illegal”, disponibil online la: https://www.researchgate.net/publication/272830211_Creative_accounting_policies_-_boundary_between_legal_and_illegal, accesat în data: 01.04.2019.
- Mihăilă, S., Erhan, L. (2015), „Poziționări și evoluții în contabilitate creativă”, *Analele ASEM*, ediția a XIII –a, nr. 1, pp. 89-95.
- Moisescu, F. (2016), ”The art of creative accounting in the current economic context”, *Revista Economia Contemporană*, vol. I, nr. 2, pp. 43-44.
- Morariu, A., Jianu, I. (2012), ”Authentic or Illusory in the Professional Accountants Activity - on the Borderline Between Creative Accounting and Accounting Fraud”, *Audit Financiar*, nr.60(12), pp.27-35.
- Munteanu, V., Zuca, M. (2011), ”Considerations on the Use of Creative Accounting in Distorting the Information in Financial Statements and “Maximization” of Company Performance”, *Audit Financiar*, nr.3, pp 3-10.
- Nastasia, S.C., Toma, D.E. (2019), ”Implications of managerial objectives in the pertinent elaboration of accounting information within companies in Romania”, *Revista Economia Contemporană*, vol. 4, nr. 1, pp. 6-11.
- Popescu, L.M., Nișulescu, I. (2014), „Creative accounting versus fraud. Empirical study”, *SEA – Practical application of science*, vol. II, issue 3 (5), pp: 59-64.
- Tabără, N., Rusu, A. (2011), „Considerații privind impactul contabilității creative asupra calității informațiilor prezentate în situațiile financiare anuale”, *Audit Financiar*, nr. 83 (9), pp. 37-44.
- Zlatina, N., Erhan, L. (2014), „Dimensionarea impactului politicilor și opțiunilor contabile asupra rezultatului entității”, *Analele ASEM*, ediția a XII –a, nr. 2, pp. 95-104.
- *** Market business news, disponibil online la: <https://marketbusinessnews.com/financial-glossary/creative-accounting-definition-meaning/>, accesat în data: 05.03.2019.

Analiza și evaluarea riscului de faliment în cadrul principalelor sisteme de raportare financiară

Andreea-Roxana BĂLȚĂTEANU, Cristina CIOCAN, Ștefan-Cosmin DĂNILĂ, Tatiana PAVEL, Lăcrămioara Mirela RUGINOSU

Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Facultatea de Economie și Administrarea Afacerilor

În contextul economic actual, caracterizat de instabilitate financiară prin schimbări ale tendințelor în ceea ce privește modul de creditare al companiilor și schimbări apărute în modul de utilizare a resurselor disponibile, se pune problema existenței unui instrument de analiză a eventualelor aspecte negative apărute în strategia întreprinderii. Lipsa unui management eficient al resurselor deținute, precum și apariția incapacității de plată pot determina intrarea în insolvență a unei companii, urmată de falimentul acesteia. De aceea, literatura de specialitate și-a îndreptat atenția spre identificarea unor modele pentru identificarea și previzionarea unui potențial faliment în rândul companiilor, în special în identificarea falimentului ce poate apărea în rândul companiilor listate pe principalele burse de valori ale lumii.

Termenul de faliment reprezintă pentru mediul de afaceri actual un sinonim pentru incapacitatea de achitare a creditorilor la scadență. În literatura de specialitate, termenul de faliment poate fi identificat și sub numele de bancrută (bankruptcy). În cadrul piețelor capitaliste puternice a apărut nevoia de predicție a riscului de faliment, acesta fiind un factor critic în dezvoltarea economiei de piață solide. Previziunea riscului de faliment se poate fundamenta pe modele și metodologii de estimare a riscului de faliment încă din fazele incipiente.

Dificultatea financiară implică situația în care o entitate nu este în măsură să-și întreprindă activitățile operaționale fără probleme. De asemenea, acest termen de dificultate financiară se referă și la incapacitatea entității de a-și îndeplini la scadență obligațiile financiare pe termen scurt (Altman, 1993). Dacă entitatea, prin măsurile pe care le întreprinde nu reușește să prevină acest fenomen de dificultate financiară, atunci aceasta se află în risc de faliment. Previzionarea din timp permite entității să ia măsuri adecvate pentru a preveni riscul de faliment. Astfel, Gao (2013) a demonstrat că între principiul prudenței și riscul de faliment există o relație inversă, în sensul că aplicarea corectă a principiului prudenței

reduce fenomenul de management al câștigurilor (earnings management), mai mult Wittenberg-Moerman (2008) arată că atâta timp cât principiul prudenței este mai bine pus în aplicare, cu atât costurile datorilor sunt mai mici și implicit și riscul de faliment este mai mic. Atunci când schimbările din mediul economic sunt mari, rapide sau greu de anticipat, organizația trebuie să se adapteze rapid dacă trebuie să supraviețuiască. Eșecul de a nu găsi mijloacele potrivite duce la slăbirea entității care poate conduce mai departe la riscul de faliment. Incapacitatea unei entități de a se adapta a fost legată de diferiți factori, care au fost folosiți pentru a defini falimentul.

1. Conceptul de faliment

1.1. Definirea conceptului de faliment

Falimentul reprezintă rezultatul unui proces de degradare a rezultatelor financiare obținute de o întreprindere pe parcursul a mai mulți ani. Mironiuc (2006) a demonstrat faptul că degradarea continuă a informațiilor financiare poate fi un simptom în care procesul de faliment devine previzibil. Astfel, procedura de faliment poate fi împărțită în două categorii: procedura de lichidare și procedura de restructurare (Hart, 2000).

Riscul de faliment poate fi definit drept riscul companiei de a deveni incapabilă să își achite datoriile la scadență, risc ce poate prezenta o tendință ascendentă în cazul în care compania înregistrează rezultate negative pe parcursul a mai multe exerciții financiare. Pișleag (2010) consideră procedura de faliment drept o pedeapsă pe care piața o acordă companiei cu dificultăți financiare, cauzată de incapacitatea acesteia de a se orienta asupra cererii din piață.

Permanența dificultăților financiare însoțită de obligațiile pre-

zente reprezintă expresia fragilității financiare. Aceasta poate genera o diminuare a activității, o reducere în rândul angajaților și o restructurare la nivel managerial. Printre factorii care duc la apariția riscului de faliment putem enumera: productivitatea, poate apărea cazul falimentului sau a rezilierii contractului cu unii clienți sau furnizori importanți, diminuarea pieței pe care activează entitatea, scăderea cererii pentru produsele entității și aplicarea unei politici de prețuri ridicate (Zăponeanu ș.a., 2009).

1.2. Funcțiile și etapele falimentului

Una dintre căile predominante de definire a factorilor care determină falimentul a fost concepută de Greenhalgh (1983), astfel: o reducere a unei mărimi a dimensiunii organizaționale (de exemplu, numărul de angajați, cota de piață, activele), o etapă a ciclului de viață al organizației, stagnarea internă sau ineficiența, nerecunoașterea semnalelor de avertizare (interne sau externe) cu privire la schimbările necesare pentru ca entitatea să rămână competitivă și lipsa de adaptare sau de schimbare pentru a se potrivi cerințelor mediului

extern. Pe de cealaltă parte, Lukason ș.a. (2014) și Robu ș.a. (2012) definesc factorii interni ai eșecului ca fiind factori care se află sub controlul managementului, cum ar fi deciziile/acțiunile luate de conducerea firmei, precum marketingul, producția, resursele financiare, resursele umane etc., acestea fiind de natură operațională (pe termen scurt) sau strategică (pe termen lung).

Factorii externi sunt cei care nu sunt controlați de managementul entității, dar care ar cere un răspuns din partea conducerii ca urmare a schimbărilor pe care le produc precum: încetinirea creșterii economice, schimbările demografice și tehnologice, factori din interiorul industriei – concurență, precum și factori incontrollable – decesul unor persoane cheie din conducerea entității sau procese juridice sau litigii legate de obiectul de activitate al entității. Fenomenul de faliment se instalează treptat. În acest sens, Weitzel ș.a. (1989) conturează cinci etape ale falimentului care sunt enunțate astfel: prima etapă în care entitatea în cauză nu este capabilă în a recunoaște stadiile incipiente ale falimentului; conducerea entității recunoaște necesitatea schimbării, dar nu întreprinde măsurile necesare;

aceasta ia măsuri, însă acestea sunt inadecvate; entitatea atinge punctul de criză; entitatea este obligată să declare falimentul.

2. Prezentarea influenței asupra raportării financiare

Până în prezent există două sisteme principale de raportare financiară: US GAAP (United States Generally Accepted Accounting Principles) și IFRS (International Financial Reporting Standards), ambele sisteme de raportare au organisme independente care elaborează seturi de reguli și principii aplicabile entităților. În ultimii ani, cele două organisme de reglementare IASB și FASB fac demersuri pentru armonizarea și convergența celor două standarde la nivel internațional.

Aproximativ 120 de țări permit și obligă folosirea IFRS, printre acestea se numără unele state membre din Uniunea Europeană, Australia, state de pe continentul asiatic precum: Rusia, Hong Kong, Singapore și unele țări din Africa de Sud. Standardele US GAAP își au originea și sunt utilizate în Statele Unite ale Americii.

Având în vedere faptul că IFRS este privit ca un sistem care se bazează pe principii contabile iar US GAAP este văzut în general ca un sistem ce are la bază rigurozitatea, adică se bazează pe reguli stricte și precise, apare sentimentul că un sistem care se bazează pe reguli este mai vulnerabil în fața abuzurilor decât un sistem care se bazează pe principii. Astfel, se ridică întrebarea dacă riscul de faliment este determinat

și influențat în funcție de sistemul de raportare aplicat? Dacă luăm în considerare principiul continuității activității, sub egida IFRS entitatea trebuie să semnaleze dacă are indicii în ceea ce privește scăderea semnificativă a activității, pe când în sistemul de raportare US GAAP există o trimitere la literatura de specialitate prin care se precizează că această sarcină este investigată de auditor.

Între IFRS și US GAAP există câteva diferențe, precum cele care privesc evaluarea imobilizărilor, evaluarea fondului comercial și a activelor necorporale,

evaluarea stocurilor, corectarea erorilor contabile, capitalizarea cheltuielilor de cercetare și dezvoltare dar și privind conceptele folosite. În primul rând, US GAAP recomandă evaluarea imobilizărilor la valoarea cea mai mică dintre cost și valoarea de piață, nu interzice folosirea metodei LIFO pentru evaluarea stocurilor, permite capitalizarea cheltuielilor de cercetare și dezvoltare pe măsura apariției lor. În schimb, IFRS recomandă atât folosirea costului istoric ținându-se cont de amortizări dar prevede și folosirea reevaluărilor pentru a determina valoarea

justă a acestora, care este fundamentată pe baza unui raport de evaluare. IFRS nu permit folosirea metodei LIFO și permit capitalizarea costurilor de cercetare și dezvoltare, doar dacă îndeplinesc condițiile impuse de standard (Ampofo, Sellani, 2005). În ceea ce privește evaluarea stocurilor apare o diferență care constă în faptul că, spre deosebire de IFRS, aceeași metodă de evaluare, nu este necesar să fie aplicată tuturor stocurilor care au aceeași natură și utilizare similară pentru entitate (KPMG's Global IFRS Institut, 2014). Privind reevaluarea activelor necorporale, US GAAP interzice reevaluarea acestora, în timp ce IFRS permit reevaluarea activelor necorporale, cu condiția ca pentru acestea să existe o piață activă.

Având în vedere diferențele prezentate dintre US GAAP și IFRS putem afirma că un factor important în determinarea riscului de faliment este reprezentat de sistemul de raportare, unele opinii înclinând să afirme că regulile stricte pe care se bazează US GAAP reprezintă un cadru mai favorabil pentru manipularea situațiilor financiare (Lemus, 2014).

3. Metodologia cercetării

În continuare prezentăm principalele instrumente utilizate de cercetători, cu scopul analizei și determinării probabilității de faliment a unei companii sau a unui sector de activitate. De asemenea, vom avea în vedere și rezultatele obținute prin aplicarea modelelor exemplificate.

3.1. Modele econometrice de estimare a riscului de faliment

Falimentul este definit drept o procedură prin care se are în vedere lichidarea averii companiei cu scopul acoperirii pasivelor pe care aceasta le deține, fiind urmată de radierea din registrul în care este înmatriculată (Legea 85/2006). Dar, pentru a ajunge la această procedură, scăderea graduală în ceea ce privește starea economico-financiară trebuie să fie previzibilă (Mironiuc, 2006). Această premisă a repre-

zentat pentru mulți cercetători un punct de plecare în analiza și determinarea riscurilor asociate falimentului. Literatura de specialitate menționează câteva modele de determinare a riscului de faliment, care se împart astfel: *Metode bazate pe analiza financiar-patrimonială* și *Metoda scorurilor*.

3.1.1. Analiza riscului de faliment prin analiza financiar-patrimonială

Incapacitatea de plată a firmei, nivelul ridicat al cheltuielilor cu

principalele categorii de cheltuieli (salarii, impozite) reprezintă câteva elemente ce pot reprezenta simptome ale falimentului. Astfel, pentru evaluarea riscului de faliment se are în vedere analiza financiar-patrimonială în care sunt prioritară valoarea și solvabilitatea companiei (Munteanu, 2010). Principalele instrumente utilizate pentru evaluarea riscului de faliment sunt: analiza fondului de rulment, analiza ratelor de solvabilitate și analiza trezoreriei nete.

Fondul de rulment reprezintă acel surplus rezultat în urma acoperirii nevoilor de finanțare pe termen lung din capitalul permanent și care poate fi utilizată pentru acoperirea nevoilor pe termen scurt. *Ratele de solvabilitate* exprimă capacitatea companiei de a-și onora obligațiile pe termen lung și se calculează ca raport între capitalurile proprii și totalul capitalurilor deținute de companie (capital propriu și capital străin). Trezoreria netă este un indicator al echilibrului financiar și exprimă capacitatea întreprinderii de a se finanța din resurse proprii. Semnul negativ al trezoreriei nete poate fi un indiciu al unui posibil faliment.

Rezultatele financiare ale unei companii pot scădea în timp, ca urmare a nevoii tot mai ridicate de noi informații cât mai precise. Astfel, o companie poate fi în pragul falimentului, chiar dacă situația financiară privind poziția și performanța financiară prezintă valori favorabile. Mai exact, este necesară o evaluare a fluxurilor de trezorerie a companiei.

Subramanyam (2007) a analizat diferența dintre performanța financiară și situația fluxurilor de trezorerie cu scopul previzionării pe termen scurt și lung a bazei de

evaluare a companiei. Rezultatele studiului au concluzionat faptul că rezultatele obținute de companie pot fi utilizate pentru previzionarea pe termen lung ca bază de evaluare a companiei, în timp ce fluxurile de trezorerie pot fi utilizate ca bază de evaluare pe termen scurt.

3.1.2. Analiza riscului de faliment prin metoda scorurilor

Analiza riscului de faliment prin metoda scorurilor are în vedere componenta predictivă în evaluarea riscului de faliment utilizând tehnici ale analizei discriminante. Mai precis, pentru analiza riscului de faliment, populația totală va fi împărțită în două categorii: companii sănătoase și companii cu dificultăți financiare. Analiza discriminantă are în vedere determinarea apartenenței la anumite clase a unui element sau a unor elemente cu un grad ridicat de relevanță prin utilizarea unor modele sau tehnici specifice (Armeanu ș.a., 2012).

Principalele modele econometrice de stabilire a riscului de faliment sunt: Modelul Altman, Modelul Conan-Holder, Modelul Centralei Bilanțurilor Băncii Franței și Modelul Robu-Mironiuc.

Modelul Altman

Modelul Altman este o metodă scor apărută pentru prima dată în Statele Unite în anul 1968 și se prezintă astfel:

$$Z = 1,2X_1 + 1,4X_2 + 3,3X_3 + 0,6X_4 + 0,999X_5$$

Unde:

X_1 – exprimă raportul dintre activele circulante nete și activul total;

X_2 – exprimă raportul dintre profitul reinvestit și profitul total;

X_3 – exprimă raportul dintre rezultatul reinvestit înaintea impozitării și activul total;

X_4 – exprimă raportul dintre capitalizarea bursieră și datoriile pe termen scurt;

X_5 – exprimă raportul dintre cifra de afaceri și activul total.

Cu scopul interpretării rezultatelor se vor avea în vedere următoarele intervale stabilite de literatura de specialitate:

- i. Dacă rezultatul obținut este peste valoarea 3, compania analizată este solvabilă ilustrând situația financiară bună a acesteia;
- ii. Dacă rezultatul obținut este sub valoarea de 1,8, riscul de faliment al companiei analizată este iminent;
- iii. Dacă rezultatul obținut se încadrează între valorile 1,8 și 3, compania analizată prezintă o situație financiară dificilă caracterizată printr-o diminuare vizibilă a performanțelor financiare ale acesteia.

Ally ș.a. (2019) au analizat riscul de faliment asupra unui eșantion de șase companii ce activează în domeniul industrial în perioada 2010-2014. Companiile analizate sunt cotate la Bursa de Valori din Dar es Salaam, Tanzania.

Aplicând modelul Altman, rezultatele studiului au concluzionat faptul că, companiile ce își

desfășoară activitatea în ritm normal înregistrează valori în creștere ale variabilelor: total vânzări, fond de rulment și a rezultatului înainte de impozitare și dobânzi. În ceea ce privește companiile ce întâmpină dificultăți de ordin financiar, principala cauză face referire la raportul ridicat al datoriilor în structura vânzărilor, în creștere de la o perioadă la alta. Recomandările sugerate de prezentul studiu fac referire la restruc-turarea costurilor și a surselor fondului de rulment cu scopul sporirii capacităților de producție.

Un alt studiu cu impact asupra analizei riscului de faliment a fost reprezentat de analiza superiorității dintre modelul Altman și modelul KMV-Merton (Narendar, 2019). Populația stu-diată în prezentul studiu este alcătuită din nouă companii care au depus o cerere de faliment la Biroul pentru Reconstrucția Industrială și Financiară India, în perioada 2007-2012. Datele financiare utilizate au fost repre-zentate de informațiile financiare raportate cu cinci ani înainte de data înaintării cererii. Rezultatele studiului au concluzionat supe-rioritatea modelului Altman Z-score comparativ cu modelul KMV-Merton, datorită capacității acestuia de a previziona falimen-tul acesteia cu doi ani înainte. Modelul KMV-Merton nu prezin-tă o perioadă exactă în care com-pania este susceptibilă de intrare în faliment. Această imposibilitate este urmarea dependenței de volatilitatea capitalurilor proprii, care în domeniul industrial din India este inexistentă. Mai mult, o creștere a volatilității din cauza panicii la nivelul pieței sau indus-triei poate determina modelul

KMV-Merton să producă erori de estimare.

Modelul Conan-Holder

Modelul Conan-Holder este un alt model utilizat în analiza riscu-lui de faliment. Apărut în anul 1978, modelul permite classifica-rea companiilor în două catego-rii: falimentare și normale. Modelul se prezintă astfel:

$$Z = 0,16X_1 + 0,22X_2 + 0,87X_3 + 0,10X_4 + 0,24X_5$$

Unde:

X_1 – exprimă indicatorul lichidi-tate rapidă;

X_2 – exprimă rata stabilității financiare;

X_3 – exprimă raportul de poziție calculat ca raport între chel-tuielile financiare și cifra de afaceri;

X_4 – exprimă ponderea cheltuie-lilor cu personalul în valoarea adăugată;

X_5 – exprimă capacitatea brută de rambursare calculată ca raport între excedentul brut de exploatare și datoriile totale.

Cu scopul interpretării rezultate-lor se vor avea în vedere urmă-toarele intervale stabilite de lite-ratura de specialitate:

- i. în cazul în care $Z < -0,05$ situație catastrofală - probabilitate de faliment peste 90%;
- ii. în cazul în care $-0,05 < Z < 0,04$ situație nefavorabilă - probabilitate de faliment între 65% și 90%;
în cazul în care $0,04 < Z < 0,10$ situație incertă - probabilitate de faliment între 30% și 65%;

- iii. în cazul în care $0,10 < Z < 0,16$ situație favorabilă - pro-babilitate de faliment între 10% și 30%;
- iv. în cazul în care $Z > 0,16$ situație foarte bună - proba-bilitate de faliment sub 10%.

Modelul Centralei Bilanțurilor Băncii Franței

Modelul Centralei Bilanțurilor Băncii Franței a fost elaborat la sfârșitul anului 1970, ca rezultat al unui studiu asupra unui eșantion de 3000 de companii, pe parcursul a trei exerciții finan-ciare. Modelul se prezintă astfel:

$$100Z = -1,25R_1 + 2,003R_2 - 0,82R_3 + 5,221R_4 - 0,689R_5 - 1,164R_6 + 0,706R_7 + 1,408R_8 - 85,544$$

Unde:

R_1 – reprezintă raportul dintre cheltuielile financiare și excedentul brut din exploa-tare;

R_3 – reprezintă raportul dintre capitalul permanent și capi-talul investit;

R_3 – reprezintă raportul dintre capacitatea de autofinanțare și datoriile totale;

R_4 – reprezintă raportul dintre excedentul brut din exploa-tare și cifra de afaceri;

R_5 – reprezintă raportul dintre datoriile comerciale și tota-lul achizițiilor comerciale înmulțit cu 360 zile;

R_6 – reprezintă raportul dintre variația valorii adăugate;

R_7 – reprezintă raportul dintre valoarea creanțelor comer-ciale și cifra de afaceri înmulțit cu 360 zile;

Tabelul 1. Interpretarea rezultatelor Modelului C.B.B.F.

Valoarea funcției scor Z	Probabilitatea stării de faliment
$Z < -1,875$	- 100% - situație nefavorabilă
$-1,875 \leq Z \leq -0,875$	- 95,6% - situație nefavorabilă
$-0,875 \leq Z \leq -0,25$	- 73,8% - situație nefavorabilă
$-0,25 \leq Z < 0,125$	- 46,9% - situație de incertitudine
$0,125 \leq Z < 0,625$	- 33,4% - situație favorabilă
$0,625 \leq Z < 1,25$	- 17,7% - situație favorabilă
$Z \geq 1,25$	- 9,5% - situație de favorabilă

Sursa: (Mironiuc, 2006)

R_8 – reprezintă raportul dintre suma investițiilor pentru exploatare și valoarea adăugată a întreprinderii;

Modul de interpretare specific acestui model este prezentat în **Tabelul 1.**

Modelul Robu-Mironiuc

Modelul Robu-Mironiuc a fost realizat în urma unui studiu efectuat asupra a 100 de companii ce activează în sectoare diferite, cotate la Bursa de Valori București (Șuşu, 2014).

Rezultatele studiului au identificat cu un nivel de încredere de 95% că riscul ca o companie să intre în faliment este de 50,14%.

Modelul Robu-Mironiuc se prezintă astfel:

$$100Z = -1,25R_1 + 2,003R_2 - 0,82R_3 + 5,221R_4 - 0,689R_5 - 1,164R_6 + 0,706R_7 + 1,408R_8 - 85,544$$

Unde:

X_1 – reprezintă raportul dintre datoriile totale;

X_2 – reprezintă raportul dintre capitalurile proprii și total surse;

X_3 – reprezintă raportul dintre rezultatul brut înainte de

impozite și dobânzi și capitalurile proprii;

X_4 – reprezintă raportul dintre datoriile totale și total pasiv;

X_5 – reprezintă raportul dintre rezultatul net și cifra de afaceri;

X_6 – reprezintă raportul dintre rezultatul brut înainte de impozite și dobânzi și total activ;

X_7 – reprezintă raportul dintre cheltuielile financiare și cifra de afaceri;

X_8 – reprezintă raportul dintre trezoreria netă și datoriile curente.

Pentru interpretarea corectă a rezultatelor se vor avea în vedere următoarele rezultate:

➔ Dacă $-5 \leq Z < 0$ atunci entitatea prezintă un risc de faliment ridicat;

➔ Dacă $0 \leq Z < 0,6$ atunci entitatea prezintă un risc de faliment mediu;

➔ Dacă $0,6 \leq Z < 2,5$ atunci entitatea prezintă un risc de faliment scăzut.

Pe baza modelului Robu-Mironiuc, Șuşu (2014) a elaborat

un model de analiză a riscului de faliment având drept eşantion două companii: Turism Covasna și Dorna Turism. Perioada analizată a fost cuprinsă între anii 2009-2013. Rezultatele studiului au concluzionat faptul că cele două companii analizate nu pot contracta credite bancare, din cauza nivelului ridicat al creditelor pe termen scurt ce acoperă deficitele de trezorerie netă. Analiza riscului de faliment a confirmat ipoteza conform căreia rezultatele obținute de companie pot avea impact semnificativ asupra nivelului creditelor și al riscului de faliment.

Concluzii

Riscul de faliment reprezintă pentru cercetători un punct de plecare ce poate fi studiat atât prin analiza financiar-patrimonială, cât și prin metoda scorurilor. Pornind de la premisa conform căreia economia națională și globală se schimbă de la o zi la alta, testele pot suferi anumite modificări ce nu permit generarea unui rezultat precis. Heffman (2005) concluziona în articolul său necesitatea calibrării modelelor, precum și a actualizării variabilelor utilizate cu scopul diminuării erorilor ce pot apărea în urma analizei unor date istorice.

Astfel, elaborarea unui model pentru analiza riscului de faliment reprezintă o provocare pentru cercetător, din cauza schimbărilor dese ce pot apărea în spațiul economic analizat, precum și a nepublicării situațiilor în care compania intră într-un proces de faliment, aspect ce presupune o analiză mai detaliată a fenomenului, sporind complexitatea acestuia. ♦

Bibliografie

1. Ally, O., Kembo, M., B., (2019), „Testing financial distress of manufacturing firms in Tanzania: an application of altman z-score model”, vol. II, Issue II.
2. Altman, E. I. (1968), „Financial ratio analysis, Discriminant analysis and the prediction of corporate bankruptcy”, *Journal of Finance*, 23(4), 589-609.
3. Andreica, M. E. (2013) „Modele de avertizare timpurie a firmelor neproductive. Studiul de caz al firmelor românești listate pe RASDAQ”, *Economie teoretică și aplicată*, vol. XX (2013), No. 5(582), pp. 4-12.
4. Armeanu, D. S., Cioaca, S.I. (2015) ”An Assessment of the Bankruptcy Risk on the Romanian Capital Market, *Procedia*”, *Social and Behavioral Sciences*, vol. 182, pp. 535-542.
5. Armeanu, Ș., D., Vintilă, G., Moscalu, M., Filipescu, M., O., Lazăr, P., (2012), „Utilizarea tehnicilor de analiză cantitativă a datelor pentru estimarea riscului de faliment al corporațiilor, volumul XIX, no. 1, pp. 86-102.
6. Beca, M., Nișulescu, I., A. (2014), ”The impact of the economic crisis on the corporate insolvency’s evolution in Romania”, *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, vol. 109, pp. 891-895.
7. Dardac, N., Moinescu, B., „Evaluarea cantitativă a riscului de credit din perspectiva Basel II”.
8. Dawsey, A., E. (2015) „State bankruptcy laws and the responsiveness of credit card demand”, *Journal of Economics and Business*, vol. 81, pp. 54-76.
9. Dumitrescu, G. (2009), „Studii de cercetare cu privire la riscul de faliment. Modele și metode de previziune”, *Romanian Statistical Review*, nr. 4/2010, pp. 32-44.
10. Fang-Mei Tseng, Yi-Chung Hu (2010), „Comparing four bankruptcy prediction models: Logit, quadratic interval logit, neural and fuzzy neural networks”, *Expert Systems with Applications*, nr. 13, 2010, pp. 1846-1853.
11. Gheorghe, H. (2009), „Riscul de faliment – punct central în diagnosticul financiar – contabil”, *Analele Universității „Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu, Seria Economie*, Nr. 3/2009, pp. 321-332.
12. Harada, N., Kageyama N. (2011), ”Bankruptcy dynamics in Japan”, *Japan and the World Economy*, vol. 23, pp. 119-128.
13. Heffernan, S. (2005), *Modern Banking*, Wiley.
14. Iraj Hashi (1995), “The Economics of Bankruptcy, Reorganisation and Liquidation: Lessons for East European Transitional Economies”, *Staffordshire University Stoke on Trent, U.K*, 1995, pp. 1-30.
15. KPMG’s Global IFRS Institut – “IFRS compared to US GAAP: An overview”- KPMG, 2014.
16. Lemus, E. (2014), “ The Similarities and Differences between the Financial Reporting Standards under United States. GAAP versus IFRS ” *Global Journal of Management and Business Research: Accounting and Auditing*, vol 14.
17. Mironiuc, M., „Analiză economico – financiară”, editura Sedcom Libris, Iași, 2006, pp. 425-450.
18. Mironiuc, M., Robu, M-A., Robu I-B., „A practical model for testing the Going- Concern” assumption in the financial audit engagement for Romanian quoted companies”, *Audit Financiar*, anul X, nr.86, 2/2012, pp. 13-23.
19. Munteanu, G., (2010), Metode de analiză a riscului de faliment, *Romanian Statistical Review*, nr. 12.
20. Neira, J., (2019), „Bankruptcy and cross-country differences in productivity”, *Journal of Economic Behavior & Organization*, vol. 157, pp. 359-381.
21. Popescu, G., Popescu, V. A., Popescu C. R. (2009), „Rolul auditorului în evaluarea riscului de faliment în condițiile crizei globale”, *Audit Financiar*, vol. 7, no. 9, pp. 7-14.
22. Prodan-Palade, D. (2017), „Modele de previziune a riscului de faliment pe baza rețelelor neuronale artificiale”, *Audit Financiar*, vol. XV, nr. 3(147)/2017, pp. 418-429
23. Robu, M. A., Mironiuc M., Robu I. B. (2012), „Un model practic pentru testarea ipotezei de “going-concern” în cadrul misiunii de audit financiar pentru firmele românești cotate”, Research Gate.
24. Singhal, R., Zhu Y (2013), ”Bankruptcy risk, costs and corporate diversification” *Journal of Banking & Finance*, vol. 37, Issue no. 5, pp. 1475-1489.
25. Subramanyam, K., R., Venkatachalam M., (2007) Earnings, Cash Flows, and Ex Post Intrinsic Value of Equity, *The Accounting Review*, vol. 82, No. 2, pp. 457-481.
26. Susu, Ș., (2014), “Analysis Model Using Robu Mironiuc In Predicting Risk Of Bankruptcy Romanian Companies,” *Annals - Economy Series, Constantin Brancusi University, Faculty of Economics*, vol. 4, pages 80-86.
27. Tiana, S., Yub Y. (2017), *International Review of Economics & Finance*, vol. 51, pp. 510-526.
28. Verwijmerena, P., Derwallbc J. (2010), „Employee well-being, firm leverage, and bankruptcy risk”, *Journal of Banking & Finance*, vol. 34, no. 5, pp. 956-964.
29. Vintilă, G., Toroapă, G. M. (2012), ”Forecasting the Bankruptcy Risk on the Example of Romanian Enterprises”, *Revista română de Statistică* , Supliment trim. II/2012.
30. Weitzel, W., Jonsson, E. (1989) ” Decline in Organizations: A Literature Integration and Extension”, *Administrative Science Quarterly*, vol. 34, no. 1, pp. 91-109.

De la evaluare anuală la managementul continuu al performanței

Claudia STAN

Senior Manager, People services, KPMG

În ultimii ani se observă un interes crescut din partea companiilor către transformarea procesului de management al performanței dintr-unul rigid, concentrat pe proces și văzut mai degrabă ca un exercițiu de conformitate cu cerințele interne, către un sistem autentic de management și dezvoltare a performanței angajaților.

Companii precum Adobe, Accenture sau GE au fost printre cele care anunțau acum câțiva ani că renunță la procesele clasice de management al performanței, iar de atunci managementul performanței a trecut printr-o celebră „revoluție”. Un nou model se remarcă - managementul performanței agil. Care sunt ingredientele cheie ale unui astfel de proces?

Flexibilitate

Organizațiile se îndepărtează de modelul obiectivelor anuale și se îndreaptă către unul în care obiectivele sunt dinamice, ținând cont de mediul în continuă schimbare din organizații sau din piață. Se stabilesc obiective pe proiecte sau priorități pe termen scurt, iar acestea sunt monitorizate și discutate frecvent. Chiar și în cazul obiectivelor anuale, organizațiile pun un mai mare accent pe revizuirea periodică a acestora și adaptarea lor, atunci când este necesar.

Feedback continuu

Feedback-ul continuu, care răspunde așteptării noilor generații de feedback “just-in-time”, devine un element central al noilor

abordări în managementul performanței. Angajații pot solicita și oferi feedback în timp real, iar calitatea feedback-ului crește semnificativ, acesta fiind mai specific, mai relevant și mai ușor de pus în practică.

Sunt folosite din ce în ce mai mult abordări de tip feedback 360 de grade, în care un angajat primește feedback nu doar de la superiorul direct ci și de la alți colegi sau manageri din organizație cu care interacționează, ceea ce oferă o perspectivă mai puțin subiectivă în evaluarea performanței.

Coaching

Managerii sunt în contact frecvent cu angajații și sunt disponibili să ofere suportul necesar pentru atingerea obiectivelor sau dezvoltarea competențelor necesare.

Simplitate

Nu în ultimul rând, organizațiile se îndreaptă către un proces și instrumente ușor de folosit atât pentru angajați și manageri, cât și pentru departamentele de HR, responsabile de proces.

Tehnologia trece și ea printr-o schimbare, vechile sisteme de management al performanței neputând susține nevoile de simplitate, flexibilitate și dinamism care sunt prioritare în noile abordări. Aplicațiile cloud devin tot mai populare, sunt ușor de implementat, de personalizat și adoptat în organizații.

Deși această abordare a managementului performanței este încă relativ nouă, companiile care au adoptat-o raportează o serie de

KPMG QuercusApp Performance – soluția pentru un management al performanței continuu

O astfel de soluție lansată recent și în România, KPMG QuercusApp Performance permite organizațiilor să pună în practică principiile managementului performanței continuu.

Aplicația oferă posibilitatea de a gestiona, într-o aplicație intuitivă și ușor de implementat, întreg procesul de management al performanței, de la crearea de obiective dinamice, monitorizarea progresului, feedback continuu și evaluarea performanței, cu o frecvență stabilită de organizație. Totul într-un singur loc, ajutând astfel managerii și angajații să se concentreze pe dezvoltarea performanței.

Modulul de feedback, care stă la baza aplicației, permite angajaților unei companii să ceară și să ofere feedback foarte ușor, oricui din organizație în timp real, de oriunde s-ar afla. Angajații pot analiza feedback-ul primit în funcție de o serie de criterii și filtre puse la dispoziție de aplicație. De asemenea, aplicația procesează feedback-ul primit în timp real și oferă o imagine a punctelor forte și a ariilor de dezvoltare, oferind astfel angajaților posibilitatea de a identifica rapid ariile ce necesită îmbunătățire.

Managerii pot monitoriza evoluția performanței echipelor lor, iar cu ajutorul aplicației pot identifica rapid ariile de dezvoltare, putând astfel să intervină acolo unde este necesar, în timp real.

În momentul evaluării performanței toată informația este la îndemână, crescând astfel atât eficiența și obiectivitatea procesului, cât și valoarea discuției de evaluare, care se poate concentra asupra altor aspecte decât argumentarea unui calificativ de evaluare.

Platforma permite administratorilor să configureze cu ușurință ciclurile de obiective sau de performanță dorite sau să schimbe o serie de configurări standard, fără a fi necesară intervenția furnizorului. De asemenea, prin opțiunile de notificări automate transmise angajaților de aplicație sau de monitorizare a statusului procesului, ușurează efortul de administrare necesar organizației.

rezultate impresionante: creșterea motivării și a angajamentului, reducerea fluctuației de personal, creșterea productivității.

Lista de beneficii aduce argumente puternice pentru orice organizație care simte nevoia de a renunța la abordările tradiționale ale acestui proces, dur criticat în ultimii ani.

Feedback-ul oferit la timp motivează angajații, ceea ce conduce la reducerea fluctuației și absenteismului

Feedback-ul o dată sau de câteva ori pe an va fi de cele mai multe ori prea vag și oferit prea târziu

ca să mai fie relevant. O abordare continuă a feedback-ului conduce la creșterea motivației angajaților, deoarece aceștia sunt în contact permanent cu managerii, într-o comunicare deschisă, știu mereu cum se raportează la așteptările acestora sau la prioritățile agreeate și au ocazia de a interveni în timp real asupra ariilor care necesită îmbunătățire.

Angajații devin astfel mai implicați în activitatea lor, ceea ce înseamnă că sunt mai producțivi, mai motivați și mai dedicați companiei lor.

Managementul continuu al performanței oferă mai multă claritate în ceea ce privește obiectivele și așteptările

Prin feedback-ul continuu, în timp real, managerii își pot comunica echipei în mod transparent așteptările și viziunea. O astfel de comunicare frecventă îi ajută pe angajați să obțină mai multă claritate și mai puțină incertitudine cu privire la obiectivele pe care trebuie să le urmeze și comportamentele așteptate, precum și progresul față de așteptări.

Feedback-ul frecvent contribuie la dezvoltarea continuă a angajaților

Feedback-ul constant permite angajaților să se dezvolte în mod continuu, ceea ce contribuie la creșterea competențelor dar și la o mai bună performanță personală și organizațională. Managerii pot identifica și ei mai rapid arii de îmbunătățire și pot oferi suportul necesar angajaților.

În contextul unei piețe a muncii extrem de dificile în care deseori angajatorii angajează oameni mai degrabă pentru potențialul de a dezvolta abilitățile dorite, decât

pentru experiența dovedită, un astfel de instrument permite managerilor să identifice și să gestioneze rapid nevoile concrete de dezvoltare a competențelor necesare.

Oferă o perspectivă mai obiectivă asupra performanței angajaților

Feedback-ul colectat provine de la mai mulți colegi cu care un angajat interacționează în activitatea sa, fie că este vorba de mai mulți manageri, de colegi de pe același nivel ierarhic, sau de subordonați. Astfel de date sunt colectate și accesibile pe tot par-

cursul anului iar companiile au, în acest mod, la dispoziție o imagine mult mai amplă asupra performanței angajatului, ceea ce duce la un proces mai obiectiv și la mai puține surprize în momentul evaluării performanței.

Evaluarea mai eficientă a performanței

Atunci când feedback-ul este oferit și colectat pe tot parcursul anului, în momentul evaluării performanței toate datele sunt deja disponibile și ușor de folosit de către manageri și angajați. Timpul petrecut pentru pregătirea discuției de evaluare a performanței este mult redus, iar conversația este mult mai valoroasă. ♦

Vă invităm să citiți mai mult despre KPMG QuercusApp Performance și revoluția în Managementul Performanței pe site-ul <https://www.quercusapp.com/> sau să ne contactați pentru o sesiune demo la cstan@kpmg.com.

Rezultatele sondajului privind gradul de satisfacție al membrilor CAFR

Acest raport este un rezumat al concluziilor studiului privind gradul de satisfacție al membrilor realizat de Camera Auditorilor Financieri din România la începutul acestui an. Ancheta a fost efectuată on-line iar răspunsurile au fost primite în intervalul 13 martie-25 mai. Acest raport prezintă date agregate de la 487 de respondenți. Tema care stă la

baza acestui Raport ar putea fi rezumată cu următoarea afirmație: **Mereu în căutarea unor modalități mai bune de a ne servi membrii.**

Tonul constatărilor este unul pozitiv, cu zone notabile care merită atenție. Membrii noștri apreciază munca pe care CAFR o face în prezent și ar dori să ne

extindem în domenii conexe, în special pe partea de reglementare și pregătire profesională. În cazul în care membrii au considerat că CAFR are activități deficitare, aceștia au oferit critici constructive pentru a ne ghida obiectiv. Membrii vor, de asemenea, ca asociația să-și extindă atribuțiile actuale.

Obiectivul studiului a fost acela de a cuantifica satisfacția membrilor față de activitățile CAFR și de a identifica prioritățile membrilor în următorii ani. Astfel, am oferit posibilitatea de a evalua calitatea serviciilor prestate de instituția noastră. În acest mod CAFR înțelege să acorde maximă atenție necesităților actuale și viitoare ale membrilor săi, venind în întâmpinarea cerințelor acestora pentru creșterea performanțelor sale și pentru asigurarea unui nivel ridicat de satisfacție a membrilor. Percepția auditorilor financieri în ceea ce privește prestația organizației noastre va reprezenta un ajutor deosebit, întrucât suntem preocupați de îmbunătățirea continuă a calității serviciilor noastre.

Măsurarea satisfacției membrilor față de organizație este un element cheie al gestionării strategice eficiente, iar Consiliul CAFR se angajează să ofere membrilor servicii de calitate bazate pe necesitățile lor.

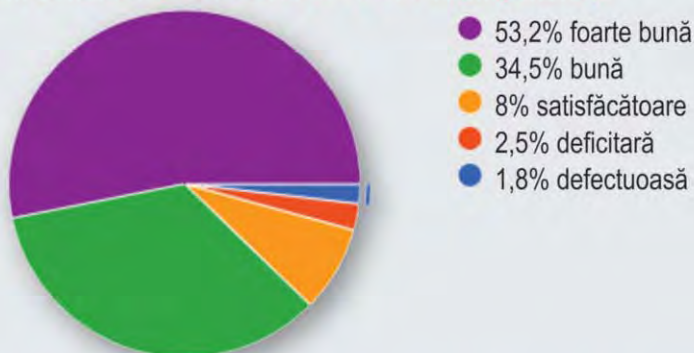
Acest raport a oferit CAFR un punct de referință în raport cu care poate acum să măsoare activitățile viitoare. De asemenea, a demonstrat membrilor deschiderea Consiliului Camerei pentru contribuția lor, după cum reiese din expresia de recunoștință a unor membri care și-au exprimat plăcuta surprindere la efectuarea studiului. Literatura în domeniul guvernării asociațiilor profesionale solicită efectuarea de sondaje regulate ca element-cheie al managementului strategic. Din aceste motive, vom continua cu acest sondaj pe o bază regulată, anuală. Veți fi astfel rugați să participați la un sondaj de satisfacție care va continua să pună întrebări similare și care va fi îmbunătățit la fiecare ediție pe baza feedback-ului dumneavoastră. Frecvența ar trebui să fie suficientă pentru a furniza o linearitate, fără a provoca oboseală, iar structura similară ar trebui să permită comparații valoroase, permițând Consiliului să urmărească schimbările.

Cred membrii că CAFR își îndeplinește misiunea?

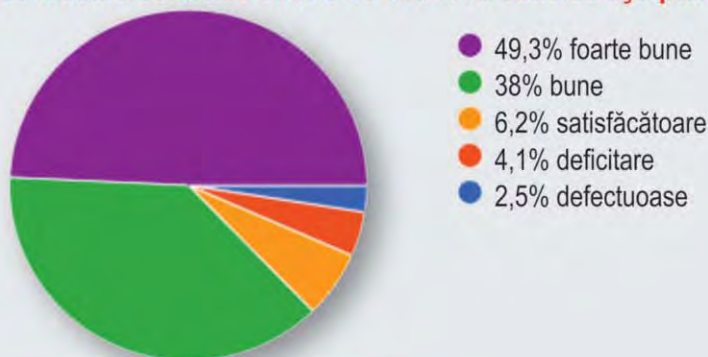
Aceasta ar putea fi considerată cheia sondajului. Din toate punctele de vedere răspunsurile primite au fost pozitive. Am primit astfel răspunsuri încurajatoare privind modalitatea colaborării (53,2% foarte bună, 34,5% bună, 8% satisfăcătoare, 2,5% deficitară

Anul 8 - 1/2019

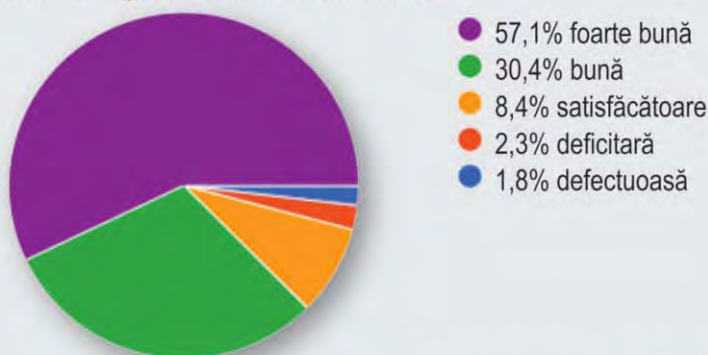
Cum considerați colaborarea cu CAFR (în general)?

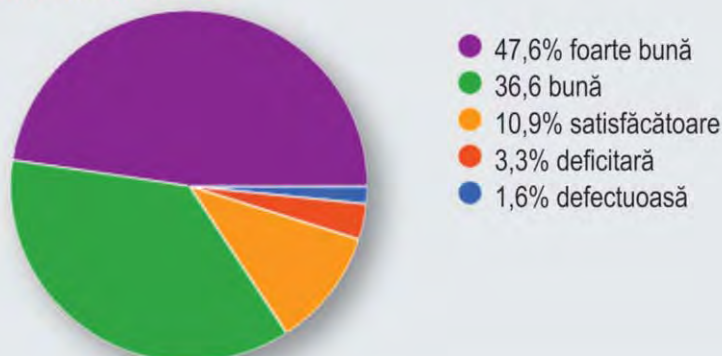
În ce măsură serviciile oferite de CAFR vă satisfac așteptările?

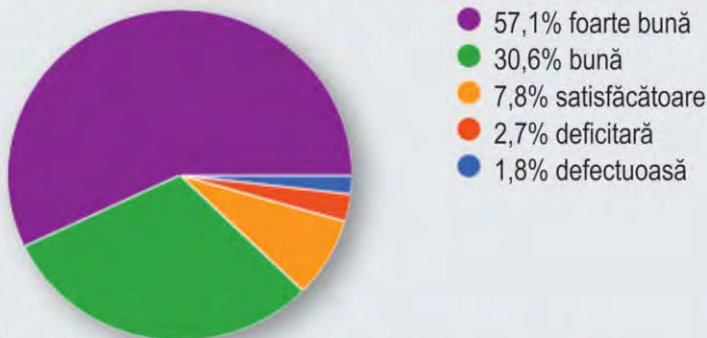
Cum calificați comunicarea cu CAFR?

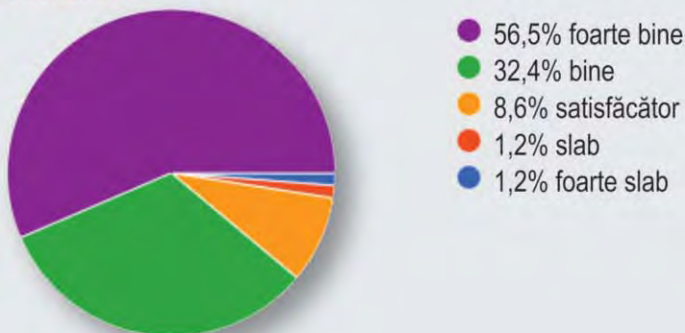
Cum apreciați pertinenta răspunsurilor la întrebările dvs profesionale și/sau administrative?

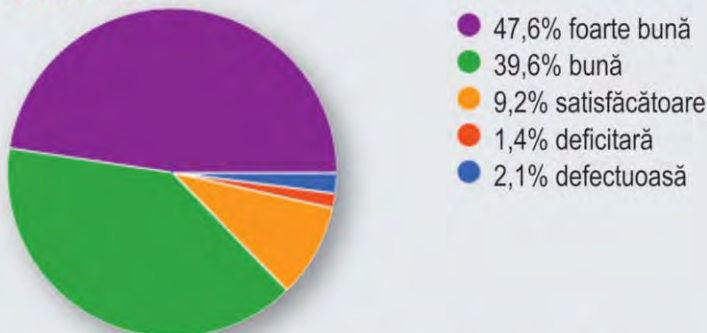
Cum calificați relația cu executivul CAFR cu care intrați în contact?

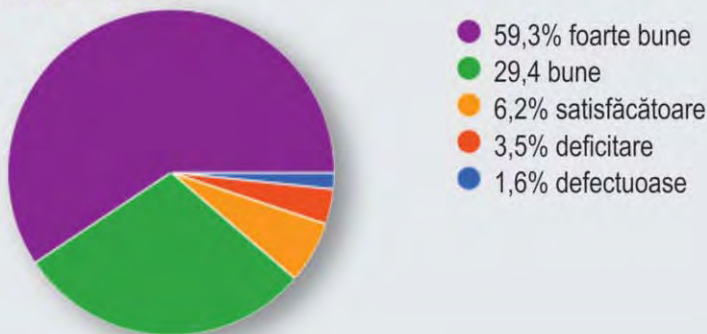
Cât de bine sunt respectate termenele convenite de soluționare a solicitărilor?

Cum evaluați activitatea desfășurată de către reprezentanțele zonale ale CAFR?

Cum calificați Cursurile de pregătire profesională organizate de CAFR conform Legii 162/2017, Titlul III Modificarea și completarea Ordonanței Urgență a Guvernului nr 75/1999 privind activitatea de audit financiar?

și 1,8% defectuoasă), comunicarea (57,1% foarte bună, 30,4% bună, 8,4% satisfăcătoare, 2,3% deficitară și 1,8% defectuoasă), serviciile oferite (49,3% foarte bune, 38% bune, 6,2% satisfăcătoare, 4,1% deficitară, 2,5% defectuoase), pregătirea profesională (59,3% foarte bună, 29,4% bună, 8,4% satisfăcătoare, 3,5% deficitară, 3,1% defectuoase), activitatea desfășurată de către reprezentanțele zonale (47,6% foarte bună, 39,6% bună, 9,2% satisfăcătoare, 1,4% deficitară, 2,1% defectuoasă).

Rata crescută a numărului de respondenți și covârșitoarele aprecieri pozitive sunt un indicator al efortului depus de echipa CAFR atât cea executivă care se află în contact direct cu auditorii financiari, cât și cea strategică a Consiliului. Chiar dacă în număr mult mai mic există și membri nemulțumiți de activitatea Camerei, sau mai puțin mulțumiți. În raport cu situațiile ridicate de către aceștia, strategia de management prevede 3 pași :

- ➔ ascultă și înțelege,
- ➔ găsește o soluție,
- ➔ răspunde,
- ➔ urmărește nivelul satisfacției ulterioare.

Întrebările deschise au primit sugestii multiple și valoroase.

Referitor la îmbunătățirea comunicării cu CAFR a fost reiterată ideea unui nou website cu o interfață prietenoasă cu utilizatorii dar și intensificarea ritmului comunicărilor pe email cu mai multe informații utile sau administrative. De asemenea, au fost solicitate de către majoritatea respondenților mai multe întâlniri profesionale atât în teritoriu cât și la București pe teme de

interes din economie, din țară și din străinătate, workshopuri cu teme inovative, de genul impactului Big Analytics asupra auditului, susținute de experți în domeniu dar și a unor întâlniri cu membrii pentru a se putea face schimb de idei și bune practici.

În cazul acestei solicitări a opiniei privind comunicarea, definițiilor sunt următoarele mesaje : „Lucrurile s-au îmbunătățit semnificativ în ultimii ani.” și „Tot timpul este loc de mai bine”.

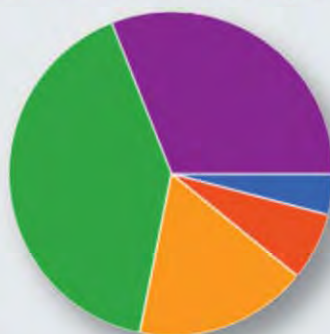
Activitățile pe care membrii cred că CAFR ar trebui să le întreprindă în plus vizează promovarea mai intensă a profesiei, cercetarea și inovarea concretizate în materiale de dezbatere cu membrii, sporirea întâlnirilor cu aceștia, întocmirea unui model de Dosar de audit cu proceduri, a unui program informatic pus la dispoziția membrilor, a unui număr crescut de cursuri atât în sistem clasic cât și online.

Pe tot cuprinsul răspunsurilor primite la întrebările deschise am întâlnit numeroase referiri la Autoritatea pentru supravegherea publică a activității de audit statutar (ASPAAS). Astfel, sfaturile dumneavoastră au baleat de la reprezentarea în relația cu ASPAAS la semnarea unui protocol cu ASPAAS privind echivalarea pregătirii profesionale.

Echipa CAFR ține să mulțumească tuturor respondenților pentru timpul acordat completării acestui sondaj și vă asigură că va ține cont de sugestiile dumneavoastră în elaborarea și implementarea planului și strategiei de activitate din perioada următoare.

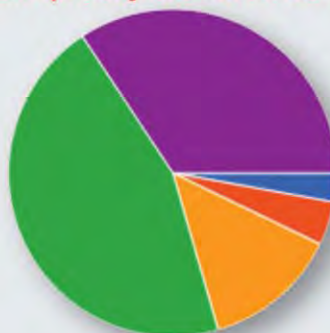
A consemnat,
Anca Țiura,
CAFR

Cum apreciați activitatea de promovare a imaginii organizației (mass-media, internet, organizare de evenimente etc.)?

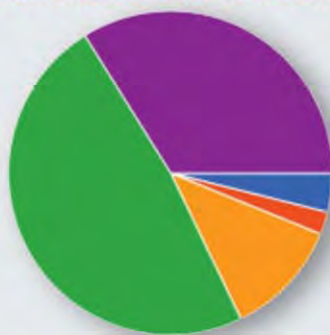
- 31% foarte bună
- 40,9% bună
- 17,2% satisfăcătoare
- 6,8% deficitară
- 4,1% defectuoasă

Cum apreciați activitatea de reprezentare în plan internațional?

- 34,3% foarte bună
- 45,2% bună
- 13,3% satisfăcătoare
- 4,3% deficitară
- 2,9% defectuoasă

Cum apreciați procedura de revizuire pentru asigurarea calității desfășurată de către CAFR conform OUG nr. 75/1999 modificată și completată prin Legea 162/2017 privind activitatea de audit financiar și Hotărârii nr. 60/2018 a Consiliului Camerei?

- 33,9% foarte bună
- 48,3% bună
- 11,7% satisfăcătoare
- 2,3% deficitară
- 3,9% defectuoasă

Cât de bine considerați că își îndeplinește CAFR angajamentele luate față de membrii săi?

- 48,7% foarte bine
- 36,3% bine
- 8,4% satisfăcător
- 3,5% deficitar
- 3,1% defectuos

**ACCOUNTANCY
EUROPE.**

Simplificarea procedurilor de impozitare cu reținere la sursă

Către costuri de conformitate mai mici

VIEWS.

Fiscal
Mai 2019

PUNCTE ESENȚIALE

Această lucrare își propune să încurajeze participarea la dezbaterile publice privind eficientizarea procedurilor de impozitare cu reținere la sursă. Un sistem simplificat de impozitare cu reținere la sursă ar stimula investițiile transfrontaliere și ar promova uniunea piețelor de capital în UE.

Procedurile actuale sunt greu de aplicat, costisitoare, necesită timp și sunt inconsecvente. Codul voluntar privind impozitul reținut la sursă propune opt domenii de îmbunătățit, pe care le-am împărțit în două subdomenii: juridic și fiscal. Din punct de vedere juridic, Accountancy Europe sprijină dezvoltarea unui cadru juridic pan-european pentru armonizarea procedurilor. În ceea ce privește subdomeniul fiscal, oferim sugestii orientate către o automatizare mai mare.

În concluzie, UE are nevoie de un sistem ușor de respectat și de capacități îmbunătățite de audit. Cu toate că respectarea Codului privind impozitarea cu reținere la sursă este voluntară, sperăm că statele membre să ia notă și să aplice recomandările menționate în Cod.

Introducere

Abordarea diverselor proceduri și a normelor actuale naționale privind impozitarea cu reținere la sursă va contribui la realizarea obiectivelor proiectului Uniunea piețelor de capital inițiat de Comisia Europeană. Uniunea piețelor de capital nu se referă doar la introducerea unor noi norme legislative și măsuri, ci și la eliminarea barierelor, simplificarea regulilor și eficientizarea.

Accountancy Europe consideră că proiectul privind uniunea piețelor de capital reprezintă un pas pozitiv spre diversificarea oportunităților de finanțare în Europa și îmbunătățirea accesului întreprinderilor la finanțare, inclusiv a IMM-urilor.

Această lucrare reprezintă o continuare a angajamentului Accountancy Europe față de piețele de capital integrat din Europa. Scopul este de a încuraja participarea la dezbaterile publice privind eficientizarea procedurilor de impozitare cu reținere la sursă și, totodată, de a stimula investițiile transfrontaliere și de a promova uniunea piețelor de capital în UE.

Ce reprezintă impozitarea cu reținere la sursă?

În această lucrare, vom examina impozitarea cu reținere la sursă în contextul veniturilor pasive transfrontaliere, precum dividendele, redevențele și dobânzile.

Impozitul este dedus la sursă de către plătitor în statul membru UE în care este generat și este conceput ca fiind un avans la obligația fiscală locală a beneficiarului. Acest lucru contribuie atât la simplificarea sistemului fiscal, asigurându-se că mulți contribuabili nu vor mai trebui să depună declarații fiscale, cât și la protejarea veniturilor fiscale prin reducerea posibilității ca impozitul să nu fie raportat și/sau achitat.

Procentul impozitului cu reținere la sursă variază considerabil, dar sunt de obicei cuprinse între 10 și 30%.

Impozitul reținut la sursă și dubla impunere

Cele mai multe sisteme de impozitare a veniturilor corporative și individuale se bazează pe principiul reședinței – și anume, o țară poate colecta impozite pe venit de la persoane fizice dacă acestea sunt rezidente sau domiciliat în acea țară, indiferent de locul în care se află sursa de venit. În cazul investițiilor transfrontaliere, impozitarea cu reținere la sursă poate conduce cu ușurință la dublă impunere – o dată în țara în care este reținut impozitul și încă o dată în statul membru al UE în care este rezident investitorul.

Aceasta este o problemă veche, de-a lungul timpului fiind introduse diferite măsuri pentru a reduce posibilitatea dublei impuneri. Convențiile privind dubla impunere urmăresc să atenueze impactul negativ prin eliminarea impozitării la sursă în anumite circumstanțe și prin reducerea procentelor în alte cazuri. Autoritățile guvernamentale oferă frecvent scutiri unilaterale, în cazul în care impozitul dedus la sursă poate fi folosit sub forma unui credit care se scade din impozitul intern achitat de investitor în țara în care este rezident.

De asemenea, este posibil ca investitorii din străinătate să solicite o restituire a impozitului reținut la sursă. Acest lucru este deosebit de important dacă beneficiarul nu este contribuabil sau dacă organizația care primește venitul nu este în măsură să solicite scutirea de impozit, indiferent de motiv (așa cum se poate întâmpla adesea cu organisme de plasament colectiv).

Prezentarea contextului

Procedurile actuale pentru investitorii care solicită restituirea impozitului reținut la sursă sunt greu de aplicat, costisitoare și necesită timp. Acestea nu sunt armonizate în întreaga UE. Aceasta este o problemă importantă. Comisia Europeană estimează că prețul total al proceselor ineficiente de restituire a impozitului reținut la sursă este de 8,4 miliarde de euro pe an din care 6,03 miliarde de euro reprezintă scutirea de impozit nerevendicată de contribuabili.¹ Ca atare, aceste costuri au fost identificate de grupurile de experți ale Comisiei Europene² ca fiind

¹ Sursa <http://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupDetailDoc&id=28783&no=6>

unul dintre cele mai mari obstacole pentru libera circulație a capitalului și, în special, pentru o piață de capital eficientă. S-a concluzionat că aceste bariere au, în special, un impact asupra investitorilor persoane fizice și a investitorilor mici.

Într-adevăr, experții uniunii piețelor de capital convin asupra faptului că aducerea economiilor nete ale gospodăriilor europene pe piețele de capital, fie direct, fie prin produse financiare oferite de terți este esențială. Cu toate acestea, gospodăriile vor fi descurajate să facă aceste investiții în cazul în care pierd veniturile din investiții ca urmare a impozitului reținut la sursă și care nu a fost nerecuperat.

În consecință, Comisia Europeană a încurajat statele membre să îmbunătățească armonizarea și eficiența procedurilor naționale de impozitare cu reținere la sursă, ca parte a agendei sale extinse privind uniunea piețelor de capital, prin publicarea unui Cod de conduită³ (denumit în continuare „Codul privind impozitarea cu reținere la sursă”).

„Codul este un document fără caracter obligatoriu care necesită angajamente voluntare din partea statelor membre și ar trebui considerat ca fiind o compilație de abordări pentru îmbunătățirea eficienței procedurilor privind impozitarea actuală cu reținere la sursă, în special pentru restituirea impozitului cu reținere la sursă la care statele membre pot adăuga sau adapta elemente pentru a răspunde contextelor naționale⁴.”

Cu toate acestea, de la publicarea sa în 2017, statele membre ale UE au întreprins puține acțiuni concrete de a alinia procedurile privind impozitarea cu reținere la sursă la situațiile intracomunitare.

Am dori să reluăm dezbaterile privind îmbunătățirea climatului investițional în UE prin reducerea costurilor de respectare a normelor de către investitori și prin îmbunătățirea eficienței procedurilor privind impozitarea cu reținere la sursă în cadrul UE. Apreciem foarte mult faptul că acest lucru este posibil doar cu bunăvoința și cooperarea tuturor statelor membre ale UE.

Simplificarea procesului

Accountancy Europe consideră că reducerea costurilor de conformitate printr-un sistem mai bine aliniat al procedurilor de recuperare și scutire la sursă ar spori transparența și eficacitatea piețelor de capital ale UE și ar reduce barierele pentru investitorii din UE. Îmbunătățirea procedurilor de solicitare a restituirii pentru impozitul cu reținere la sursă necesită o abordare tripartită pentru evaluarea:

- ➔ abordărilor legale și/sau de reglementare existente;
- ➔ proceselor și controalelor actuale;
- ➔ tehnologiilor care permit îmbunătățirea eficienței.

Codul privind impozitul cu reținere la sursă, care analizează detaliat primele două subpuncte de mai sus, propune 8 domenii în care sunt necesare îmbunătățiri și pe care le-am împărțit în două categorii:

- ➔ cadrul juridic – posibilitatea de a solicita scutirea de impozit reținut la sursă la momentul efectuării plății („scutire la sursă”) sau restituirea acestuia;
- ➔ sisteme de administrare fiscală.
 1. Proceduri de reducere a impozitului mai ușor de utilizat și axate mai mult pe contribuabili.
 2. Dezvoltarea de instrumente digitale pentru a asigura comportamente conforme.

Cadrul juridic – posibilitatea de a solicita scutirea la sursă sau restituirea impozitului

Pentru a obține scutirea la sursă sau restituirea impozitului este necesar un cadru juridic. În prezent, nu există un cadru juridic pan-european care să reglementeze procedurile de impozitare la sursă privind venitul pasiv. Aceasta înseamnă că dreptul investitorului la restituire sau scutire la sursă se bazează pe dispozițiile convenției privind evitarea dublei impunerii, asupra cărora au convenit statele

² De exemplu, *Grupul de proiecte privind simplificarea procedurilor de reducere a impozitelor cu reținere la sursă în statele membre și Grupul consultativ privind barierele fiscale – T-BAG*

³ https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/code_of_conduct_on_withholding_tax.pdf

⁴ Pagina 4 din *Codul de conduită al Comisiei Europene privind impozitul reținut la sursă*

membre implicate. Majoritatea convențiilor privind dubla impunere se bazează pe astfel de dispoziții; dar nu toate, iar unele acordă doar scutire sau restituire parțială. Considerăm că trebuie să existe un cadru juridic comun la nivel european care să permită scutirea la sursă sau restituirea impozitului.

Cu toate acestea, chiar dacă o cerere de scutire sau restituire este valabilă din punct de vedere juridic, contribuabilul trebuie să decidă dacă barierele administrative fac ca astfel de solicitări să fie viabile din punct de vedere economic. În multe cazuri, nu sunt viabile. Barierele juridice care creează un mediu concurențial inechitabil pentru intermediarii financiari îi fac pe investitori să considere procesul de recuperare a impozitului cu reținere la sursă costisitor și îndelungat.

Chiar dacă autoritățile fiscale au automatizat și eficientizat din ce în ce mai mult procesele de recuperare a impozitului, acestea trebuie să facă față, în continuare, numărului de solicitări de restituire, provenite de la investitori persoane fizice. În consecință, există un motiv puternic pentru a permite intermediarilor financiari să joace un rol mai important în sistem, în special în ceea ce privește posibilitatea de a face nenumărate plângeri în numele unor grupuri mari de clienți. Acest lucru a fost recunoscut de OCDE în documentul din 2009 privind îmbunătățirea procedurilor de reducere a taxelor pentru investitorii transfrontalieri⁵.

Pentru a realiza acest lucru, trebuie transmise informații importante sau constatări autorităților fiscale din țara sursă – în special legate de:

- ➔ măsura în care solicitantul reprezintă o entitate în sensul convenției privind dubla impunere;
- ➔ reședința entității;
- ➔ măsura în care entitatea este beneficiarul efectiv al veniturilor primite.

Aceste informații ar fi, în mod normal, disponibile intermediarului care se ocupă direct de investitor – ca urmare a cerințelor de cunoaștere a clientului și de spălare a banilor. Este necesar să se dezvolte sisteme de informare adecvate pentru a transmite aceste informații către intermediarul care face cererea de rambursare sau de restituire către autoritatea fiscală din țara sursă. Aceste sisteme ar trebui să

respecte cerințele din Regulamentul general privind protecția datelor (GDPR).

Pe termen scurt, respectarea normelor GDPR ar putea fi realizată prin asigurarea informării complete a investitorilor cu privire la identitatea terțelor părți care ar primi informații personale referitoare la aceștia, inclusiv o trimitere specifică că aceste informații vor fi transmise către o altă țară (în special, o terță țară). Pe termen lung, ar putea fi posibil să se utilizeze unul dintre numeroasele sisteme blockchain de gestionare a identității – aflate momentan în curs de dezvoltare, pentru a oferi autorităților fiscale informații despre identitatea și țara de reședință a investitorilor fără a fi nevoie să transfere date cu caracter personal.

Creșterea dependenței de intermediari financiari necesită, de asemenea, existența încrederii inerente în toți intermediarii implicați.

Considerăm că această încredere ar putea fi susținută prin autorizarea intermediarilor.

Propunerea Accountancy Europe

Susținem dezvoltarea unui cadru juridic pan-european pentru armonizarea procedurilor privind impunerea cu reținere la sursă.

Considerăm că ar trebui să existe un sistem de certificare pentru intermediarii financiari din UE astfel încât aceștia să poată solicita tratarea în bloc a cererilor de scutire la sursă sau restituire a impozitului reținut la sursă în numele investitorului pe care îl reprezintă. Acest sistem ar permite o piață mai transparentă și mai deschisă pentru furnizorii de servicii financiare. Autorizarea ar putea fi obținută numai dacă s-au îndeplinit anumite condiții minime. Autoritățile locale sau UE ar trebui să monitorizeze furnizorii de servicii financiare autorizați.

Cerințele de autorizare ar trebui să fie exhaustive pentru a se asigura că intermediarul este obligat să verifice țara de reședință a investitorului. Detaliile acestei dovezi ar trebui să fie aprobate mai întâi de autoritățile fiscale, însă ar elimina necesitatea ca investitorii să furnizeze dovezi de reședință

⁵ <http://www.oecd.org/ctp/treaties/41974569.pdf>

autorității fiscale pentru a obține o scutire la sursă și o restituire a impozitelor. Această dovadă a reședinței este cerută de anumite state membre și este considerată o cerință deosebit de oneroasă – mai ales că unele țări solicită acest document pentru fiecare cerere de restituire depusă.

Cu toate acestea, intermediarii autorizați nu ar trebui să fie răspunzători pentru eventualele pierderi fiscale care rezultă din informații incorecte furnizate de către investitor - în cazul în care există expectativă rezonabilă din partea intermediarului conform căreia informațiile respective sunt corecte.

Sisteme de administrare fiscală

Procedurile contradictorii și opace sunt cauze majore pentru iritarea și frustrarea contribuabilului. Procedurile sunt adesea complicate în mod inutil, neclare și se bazează foarte mult pe suport de hârtie. Toată această situație conduce la incertitudine, costuri suplimentare de conformitate și dezavantaje legate de fluxurile de trezorerie. În plus, procedurile existente sunt dificil de auditat atât pentru auditorii externi, cât și pentru cei interni, inclusiv pentru administrațiile fiscale.

Aceste aspecte sunt dominante în statele membre ale UE atunci când este vorba de procedurile de scutire și de restituire a impozitului reținut la sursă. Dincolo de costul modificării procedurilor existente, statele membre vor fi reticente în a schimba practicile actuale, cu excepția cazului în care sunt sigure că noile proceduri propuse ar asigura o respectare întocmai a normelor, ar reduce șansele de fraudă și ar eficientiza sistemul.

Un sistem de scutire și restituire a impozitului reținut la sursă ar trebui să fie ușor de respectat și ușor de auditat.

Pentru a realiza acest lucru, administrațiile fiscale și contribuabilii trebuie să înțeleagă că transformarea documentației pe hârtie și a proceselor manuale în procese digitale prin intermediul unor portaluri ușor de utilizat, care pot fi evaluate de utilizatori, este o necesitate. Acest lucru ar trebui combinat cu monitorizarea continuă și auditarea automată de către administrațiile fiscale pe baza principiilor de

audit general acceptate. Pentru contribuabilii mai mari - în orice mod ar fi definiți aceștia - testarea automată a controalelor fiscale și comerciale referitoare la protocoalele privind impozitarea la sursă ar putea fi considerată ca potrivindu-se perfect în contextul modelelor de reglementare receptive, cum ar fi *respectarea condițiilor de cooperare*⁶.

Raportarea în timp real și auditul ar putea reduce semnificativ riscul de erori și de fraudă.

Cu toate acestea, statele membre ar trebui să înțeleagă că, întrucât tranzacțiile sunt „transfrontaliere”, administrațiile fiscale din UE ar trebui să își alinieze inițiativele digitale la un sistem de reținere la sursă a impozitului care să fie eficace și eficient.⁷ Sistemele interoperabile și bazele de date partajate ar putea îmbunătăți considerabil schimbul rapid și sigur de informații între statele membre. În plus, ar permite administrațiilor fiscale să acceseze mai ușor informații în scopuri de audit.

Schimbul de informații între contribuabili și administrațiile fiscale și între administrațiile fiscale ar trebui să se bazeze pe o platformă fiabilă și ușor accesibilă. Propunem includerea unui grup de lucru pentru transformarea digitală europeană, care să analizeze sistemele îmbunătățite tehnologic pentru schimbul de date. Soluțiile bazate pe cloud nu ar trebui excluse din cauza convingerii că impozitul implică „date prea sensibile” pentru cloud. Există motive întemeiate de a presupune că soluțiile bazate pe cloud pentru schimbul de informații sunt mai sigure decât un sistem bazat pe schimbul de informații prin intermediul centrelor de date (locale).

Când vine vorba de schimbarea proceselor, este nevoie, pe lângă cadrul legal, de disponibilitatea și resursele de a schimba legislația națională și administrațiile fiscale. Avem de-a face aici cu multiple aspecte ale procesului de gestionare a schimbării.

Pe lângă aspectele procedurale, transformarea digitală a proceselor și a administrațiilor necesită suficient timp și buget. Cu toate acestea, din motive de eficiență și credibilitate, evoluțiile actuale în comerțul mondial și transformarea digitală a societății antrenează o transformare a guvernelor și a administrațiilor fiscale în organizații mai digitalizate.

⁶ <https://www.accountancyeurope.eu/wp-content/uploads/Draft-tax-assurance-paper-04-2018.pdf>

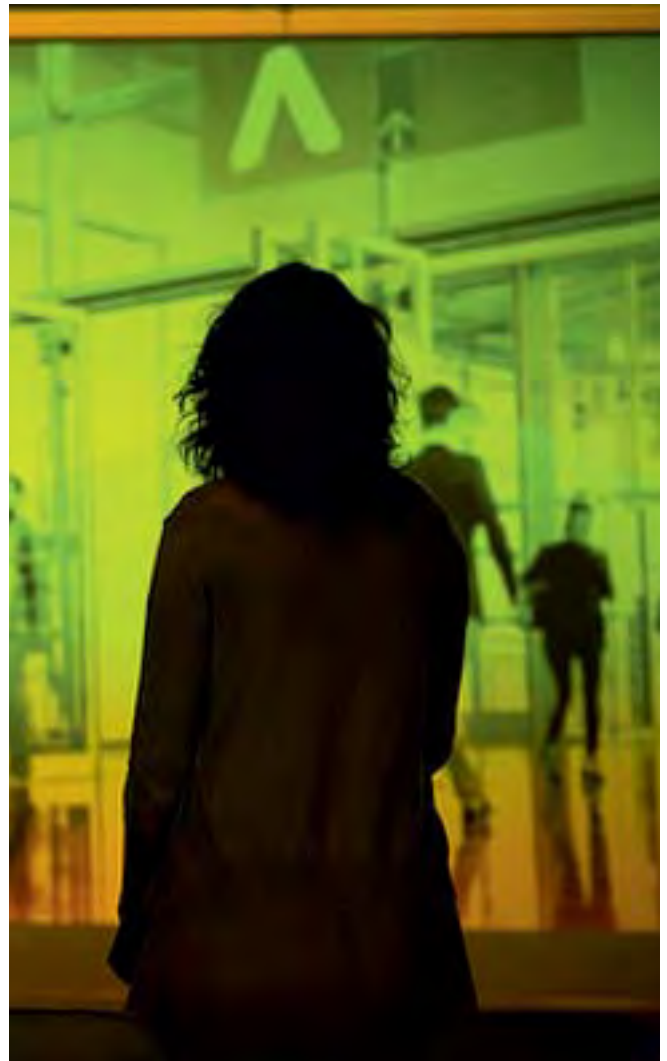
⁷ Vom încuraja OCDE să facă același lucru la nivel global.

Propunerea Accountancy Europe

În conformitate cu Codul privind impozitarea cu reținere la sursă, dorim să facem câteva sugestii suplimentare în scopuri de discuție.

- formularele online ar trebui să fie disponibile pe platformele contribuabililor în principalele limbi de circulație internațională, pe lângă limbile locale (engleză, spaniolă, altele);
- ar trebui să existe o obligație juridică pentru administrațiile fiscale de a lua o decizie cu privire la cererea de scutire sau restituire în termen de 6 luni. Nerespectarea termenului limită ar duce la impunerea unei sancțiuni financiare semnificative pentru administrația fiscală;
- un „proces verbal de constatare” care să fie anexat la orice solicitare de scutire sau restituire a impozitului de către intermediarul financiar autorizat. Acest document poate fi furnizat doar de intermediarul financiar autorizat după ce a constatat că informațiile puse la dispoziție de solicitant sunt corecte. Dacă „procesul verbal de constatare” a fost furnizat în mod nejustificat, intermediarul financiar își va pierde autorizația;
- un grup de lucru pentru transformarea digitală europeană va monitoriza progresul și alinierea în domeniul digitalizării procedurilor de scutire și restituire a impozitului cu reținere la sursă în statele membre ale UE. Asistența poate fi oferită la cerere;
- o simplă clasificare în funcție de investitori în persoane fizice, investitori instituționali etc. Aceste clasificări nu sunt armonizate între statele membre, iar definițiile comune ar contribui la automatizarea proceselor de impozitare cu reținere la sursă. Acest lucru ar permite, de asemenea, o comparație mai ușoară în întreaga UE;
- elaborarea unui standard de audit acceptat la nivelul UE pentru impozitarea cu reținere la sursă;
- un studiu de fezabilitate privind controalele automatizate și testarea automată a controalelor fiscale și comerciale pentru contribuabilii mai mari.

Concluzii

Din punct de vedere juridic, procedural și tehnologic, este posibilă simplificarea procedurilor de acordare a scutirii și a restituirii impozitului reținut la sursă. Depinde de statele membre să ia măsurile propuse pentru a depăși impasul și a elimina barierele inutile existente, în special pentru investitorii persoane fizice și investitori mici.

Un sistem care este ușor de respectat, asigurând în același timp un comportament conform cu cerințele și o capacitate îmbunătățită de audit va avea un impact pozitiv asupra pieței de capital a Uniunii Europene. Deși Codul privind impozitarea cu reținere la sursă este voluntar, sperăm ca multe state membre să ia notă și să acorde prioritate aplicării recomandărilor menționate în Cod.

Traducere și adaptare
Cristina Simion,
 CAFR

Despre Accountancy Europe

Accountancy Europe reunește 51 de organizații profesionale din 36 de state care reprezintă aproximativ **1 milion** de contabili profesioniști, auditori și consilieri. Aceștia reconciliază cifrele pentru oameni. Accountancy Europe își transpune experiența zilnică pentru a informa cu privire la dezbaterile publice de orientare din Europa și dincolo de granițele acesteia.

Accountancy Europe apare în registrul de transparență al UE sub numărul 4713568401-18.

Avenue d'Auderghem 22-28, 1040 Brussels

+32(0)2 893 33 60

www.accountancyeurope.eu

@AccountancyEU

Accountancy Europe

Rolul auditorilor financiari în prevenirea și combaterea spălării banilor

Andrada Damian

Camera Auditorilor Financiari din România

Infracțiunea de spălare de bani, așa cum este prevăzută în legislația românească reprezintă infracțiunea atribuită a infracțiunilor generatoare de bani „negri”.

Aceasta apare, cu precădere, în tandem cu infracțiunea de evaziune fiscală dar, poate fi concomitentă și cu bani obținuți din infracțiuni precum luarea de mită, primirea de foloase necuvenite sau alte asemenea fapte în care subiectul trebuie să treacă suma ilicit primită printr-un proces de „albire”.

Infrațiunea de spălare a banilor conduce la dezvoltarea unui mecanism subteran care atacă frontal economia națională și conduce autorii acesteia la materializarea legală a unor venituri obținute ilicit.

Tipicul infracțiunii este cuprins în legislația penală a tuturor statelor membre ale UE și a majorității statelor de pe mapamond, în jurul acestei infracțiuni fiind dezvoltate mecanisme ample de combatere și de recuperare a prejudiciului.

Cu toate acestea, există state „îngăduitoare” care acceptă depozitarea în structuri bancare sau în firme a unor astfel de venituri, state denumite în limbajul de specialitate „paradisuri fiscale” sau „off-shore”.

O expertiză a Fondului Monetar Internațional indică faptul că în urma săvârșirii faptei de spălare de bani, autorii legalizează anual peste 1,5 trilioane de dolari, valoare ce înglobează peste aproximativ 5% din produsul mondial brut.

Aceste sume se regăsesc fie ca venit personal al autorilor faptei, fie ca forme de finanțare a unor afaceri iar, cel mai nociv caz, ca finanțări ale unor grupări de facțiuni teroristă.

Forma tranzitorie și modulară a faptei, pre-

cum și faptul că ea are de multe ori și implicații transnaționale face ca și formele de anchetare a cauzelor de spălare de bani să se bucure în prezent de instrumente judiciare cu conectivitate la nivel mondial.

Din acest tablou al modalităților de investigare fac parte integrantă și auditorii financiari din România, care interacționează în mod direct cu Oficiul Național de Prevenire și Combatere a Spălării Banilor (ONPCSB).

Oficiul efectuează analiza tranzacțiilor suspecte, în baza procedurilor interne specifice de organizare și funcționare, fie la sesizarea oricăreia dintre persoanele prevăzute la art. 10 din Legea nr. 656/2002 republicată cu modificările și completările ulterioare sau, din oficiu, când ia la cunoștință pe orice altă cale, despre o tranzacție suspectă, potrivit „Ghidului de bune practici pentru raportarea de către auditorii financiari a tranzacțiilor suspecte de spălare a banilor și de finanțare a terorismului”, în continuare „Ghidul”, publicat în Monitorul Oficial Partea I nr. 1007bis din 15 decembrie 2016.

Ghidul trasează cu claritate responsabilități ale auditorilor financiari ca entități raportoare, de departe esențială fiind caracteristica legală a acestora de a sesiza Oficiul Național pentru Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor în cazul în care depistează tranzacții suspecte ca urmare a misiunilor de audit.

Mecanismele implementate prin Ghidul citat consolidează acțiunile auditorului financiar aflat pe cont propriu sau în relația cu clienții.

Auditorii financiari au două responsabilități de raportare. Prima este în calitate de persoană care derulează în nume propriu tranzacții cu numerar, în lei sau în valută, a căror limită

minimă reprezintă echivalentul în lei a 15.000 de euro, indiferent dacă tranzacția se execută printr-o singură operațiune sau prin mai multe operațiuni care par a avea o legătură între ele, precum încasări de onorarii în numerar de la același client sau retragerea de dividende în numerar.

În acest caz, se notează în Ghid, există doar responsabilitatea de raportare a propriilor tranzacții cu numerar pe raport specific, dacă este cazul, care limitează încasările și plățile în numerar la 5.000 de lei/10.000 de lei și echivalentul acestor sume în valută, după caz, situația operațiunilor cu sume în numerar, în lei sau în valută, a căror limită minimă reprezintă echivalentul în lei a 15.000 de euro nu mai este posibilă pe teritoriul României.

A doua responsabilitate de raportare este cea în calitate de entitate raportoare, în care auditorul este în poziția celui care prestează servicii de audit, acordă consultanță financiară, contabilă sau fiscală sau efectuează alte servicii către clienții săi, conform literei e) de la art. 10, din Legea nr. 656/2002 și care are responsabilitatea raportării tranzacțiilor suspecte observate în cadrul serviciilor acordate.

Auditorii vor sesiza suspiciunea lor la data constatării tranzacțiilor suspecte în activitatea clienților lor, fie că este o operațiune ce urmează să se deruleze, fie că este o operațiune ce a fost efectuată deja și vor justifica acest lucru în rapoartele necesare de transmis către Oficiu.

Auditorul financiar nu are obligația de raportare a tranzacțiilor în numerar ale clienților săi întrucât această responsabilitate ar trebui să o aibă chiar clienții, prin procedurile lor interne.

Este însă responsabilitatea auditorului financiar să urmărească existența acestor proceduri de desemnare ale clienților și să recomande urgenta lor implementare, mai ales în cazul societăților client care desfășoară tranzacții în numerar.

Similar, pentru tranzacțiile în numerar, auditorul va evalua controlul intern existent, în conformitate cu cerințele standardelor aplicabile și va stabili măsura în care este îndeplinită disciplina financiară.

Potrivit Ghidului auditorul financiar și membrii echipei sale de audit au următoarele obligații: raportarea internă între membrii echipei de audit, în cadrul activității lor, atunci când

identifică o tranzacție suspectă, raportarea către Oficiu a tranzacției/tranzacțiilor suspecte detectate, raportarea către client a viciilor sau curențelor semnificative de control intern, curențe ce pot fi identificate la nivelul procedurilor implementate de client pentru prevenirea și combaterea spălării banilor și a operațiunilor de finanțare a terorismului, raportarea către utilizatorii informațiilor financiare, reprezentând raportul de audit.

În momentul identificării unei tranzacții suspecte în timpul efectuării unui audit, aducerea la cunoștință a suspiciunii se poate face în mod formal sau informal între membrii echipei de audit și cu recomandarea de consemnare a concluziilor decise în documentația internă, în funcție de scop.

În cazul unor tranzacții suspecte detectate de un membru al echipei, fie și subcontractant, este chiar recomandat ca în cadrul firmei de audit să se discute suspiciunea respectivă și maniera de abordare la client.

Discuțiile, arată Ghidul, ar trebui să fie purtate în cadrul firmei, al unei comisii restrânse, care să includă cel puțin persoana care are suspiciunea respectivă, auditorul financiar semnatar al opiniei de audit și cel/cea desemnată să raporteze Oficiului.

Totodată, Ghidul menționează necesitatea unei discuții privind persoana care cunoaște aceste tranzacții și cu cine s-a mai discutat pe tema acestei tranzacții suspecte, atât din firma de audit cât și la client, care este efectiv suspiciunea și pe ce anume se bazează, respectiv, care sunt implicațiile pentru firma de audit și rapoartele ce trebuie emise, confidențialitatea și relația cu Oficiul, precum și în ce măsură s-a investigat tranzacția.

Decizia finală stabilită în legătură cu confirmarea suspiciunii ar trebui documentată fie într-o minută internă, fie în foi de lucru, separate de cele de audit, fie în chestionarele interne și în decizia de raportare luată în consecință, în special de către persoana responsabilă desemnată în relația cu Oficiul.

Auditorul va analiza implicațiile unei suspiciuni depistată în cadrul misiunii de audit raportându-se la prevederile ISA 240, ISA 260 și ISA 265.

În cazul primirii rapoartelor interne privind tranzacțiile suspecte, auditorul financiar desemnat în relația cu Oficiul va urmări data

raportului și data tranzacției suspecte raportate, persoana implicată în tranzacția suspectă detectată și informațiile despre identitatea acesteia.

În relația cu Oficiul, auditorii au la îndemână trei forme de raportare a unor suspiciuni legate de tranzacții suspecte și anume: Raport de Tranzacții cu Numerar, Raport de Tranzacții Externe și Raport de Tranzacții Suspecte. Auditorii financiari desemnați au obligația de a respecta termenele și procedurile de raportare, în conformitate cu reglementările emise de ONPCSB, respectiv de a informa Oficiul de îndată, dar nu mai târziu de 24 de ore, despre tranzacția efectuată, precizând și motivul pentru care nu au făcut informarea, context în care se impune notificarea Camerei Auditorilor Financiari din România (CAFR) referitor la emiterea raportului în cauză.

În relația cu clientul, în cazul apariției unei suspiciuni, auditorul emite rapoarte către acesta privind viciile sau carențele semnificative de control intern.

Auditorul financiar are obligația de raportare atât către conducerea societății, cât și față de persoanele responsabile cu guvernanta conform prevederilor prevăzute în standardele ISA 260 și 265.

Când vine vorba de riscul de spălare a banilor și de prevenire a finanțării terorismului, auditorul are obligația de a evalua măsurile de control intern existente în societate și, mai ales, modalitatea de gestionare a tranzacțiilor cu numerar.

Astfel, el va urmări maniera în care societatea respectă legislația aplicabilă, în măsura în care neconformitatea cu legea poate determina riscuri semnificative.

Efectuarea unor teste adecvate de control intern pot releva dacă societatea are sau nu implementate măsurile necesare prevăzute în Legea privind combaterea spălării banilor modificată și actualizată în ceea ce privește desemnarea persoanei responsabile pentru raportarea la ONPCSB.

Auditorul poate cere pentru verificare notificarea persoanei responsabile desemnate la ONPCSB și poate analiza poziția/implicarea persoanei desemnate în acest sens, dar într-o manieră care să nu determine avertizarea clientului privind tranzacția suspectă.

Dacă se constată că această procedură de desemnare a persoanei responsabile nu este realizată, este recomandat ca auditorul să comunice imediat conducerii și celor responsabili cu guvernanta să ia măsurile care se impun în acest sens, în cel mai scurt timp posibil. Ghidul prevede ca, în cazul în care aceste proceduri nu sunt îndeplinite în termenul agreat de părți, auditorul financiar are posibilitatea să raporteze Oficiului această carență.

După finalizarea activităților de audit auditorul financiar emite un raport asupra serviciilor prestate, în funcție de obiectivul angajamentului.

Acest raport este adresat utilizatorilor finali. În acest sens, responsabilitățile de raportare ale auditorilor financiari sunt definite în măsura prevăzută de Standardele Internaționale de Audit aplicabile auditului situațiilor financiare.

Deși România are trasată o legislație coerentă și un organism specializat de combatere a spălării banilor, statul nu a implementat în legislația românească Directiva Europeană 2015/849 privind combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului, fapt ce afectează sever piața financiară europeană.

Pe fondul amânării implementării acestei Directive, România a fost dată în judecată la Curtea de Justiție a Uniunii Europene.

Concluzii

Rezumând, auditorii financiari reprezintă liantul dintre potențiali „Clienți” ai faptelor de spălare de bani și organismul statal care combate acest fenomen.

Rolul auditorului este esențial în furnizarea de informații pertinente și clare organismului de verificare, în încercarea de a identifica și de a estompa în timp util procesul de scurgere a unor sume de bani fie cuvenite statului, fie ce fac obiectul unor finanțări suspecte.

Doar prin respectarea și aplicarea riguroasă a prevederilor legale de către auditorii financiari mecanismul de spălare de bani poate fi combătut eficient, ceea ce generează pe de-o parte încasări supraterane la bugetul de stat și o diminuare a rulajului financiar subteran dar, totodată, și o potențială piedică în calea finanțării unor organizații suspecte de acțiuni teroriste.

ISSN 2284-6697

9 772284 669006